

KoroiSet

1/2016

Koroinen | Röntämäki | Halinen | Oriketo | Metsämäki

Srilankalaista hehkua Röntämäellä s. 3

"Pommit putosivat takanani suomaalla..." s. 12

Tervetuloa ihmeelliseen lilliputtimaailmaan! s. 16

KoroiSet ilmestyy

Neljä numeroa vuodessa:
vuonna 2015 maalís-, touko-,
syys- ja joulukuussa

Jakelu

5500 kpl, jaetaan kotitalouksiin
ja yrityksiin seuraavissa Turun
kaupunginosissa: Koroinen,
Räntämäki, Halinen, Oriketo,
Metsämäki

Julkaisijat

Halinen-Räntämäki -seura,
Halisten omakotiyhdistys, Hamaron
pienkiinteistöomistajain yhdistys ry,
Maarian seurakunnan Itä-Maarian
alueneuvosto, Turun kristillinen
opisto, Elävän Kulttuurin Koroinen

Vastaava toimittaja

Tapio Jokinen,
puh. 050 572 2530,
jokinen.tapio@netti.fi

Toimitussihteeri

Tytti Issakainen

Toimituskunta

Ann-Christin Antell, Tytti Issa-
kainen, Tapio Jokinen, Johanna
Lampinen, Pirjo Lehtinen, Timo
Leinonen, Jussi Nurmi, Pertti Pus-
sinen, Pirjo Ranti, Laura Tikkanen,
Virpi Lummevuo

Toimitus

aineisto@koroinen.fi

Kansikuva

Vähäjoki on tänä talvena vapau-
tunut jääpeitteestä monta kertaa.
Kuva: Pertti Pussinen.

Ulkoasu

Janne Peltonen

Painopaikka

Finepress Oy, Turku

Ilmoitusmyynti

Tapio Jokinen, puh. 050 572 2530,
jokinen.tapio@netti.fi

Ilmoitusaineistot

Valmis ilmoitusaineisto pdf-muo-
dossa osoitteeseen ilmoitukset@
koroinen.fi viimeistään 2 viikkoa
ennen lehden julkaisuviikkoa

**Ilmoituksen suunnittelu
ja tekstiladonta**

Ilmoituksen taitto- ja muutostyö:
50 e/tunti, yhden tunnin veloitus on
minimitaksa. Aineisto osoitteeseen
ilmoitukset@koroinen.fi viimeistään
2 viikkoa ennen lehden julkaisu-
viikkoa.

Maksuliikenne

Liedon Osuuspankki
471330-230411

Lehden vastuu

Ilmoituksen julkaisemisessa
sattuneesta virheestä lehden
suurin vastuu rajoittuu ilmoituk-
sen hinnan korvaamiseen. Lehti
ei vastaa virheestä, joka ai-
heutuu esim. puutteellisesta tai
virheellisestä ilmoitusaineistos-
ta, puhelinvälityksessä tapah-
tuneesta väärinkäsityksestä tai
epäselvästä käsikirjoituksesta.

Ilmoitushinnat

koko sivu	2310 e
puoli sivua vaaka	1265 e
puoli sivua pysty	1265 e
1/4 sivua	700 e
1/8 sivua	350 e
1/16 sivua	175 e
1/32 sivua	90 e

Alennukset

Vuosialennus 20%
(neljä lehteä/vuosi)

joutsen-
merkki
tähän!

pääkirjoitus

Kevät tuo uusia tuulia

Turkuseura on aloittanut neuvot-
telut kaupungin kanssa osallisuus-
toiminnan aloittamisessa uudel-
leen kaupungin alueella. Kaupunki
jaetaan yhdeksään aluetiimiin.
Aluetiimit koostuvat sekä alueil-
la toimivista aktiivisista ihmisistä
että kaupungin työntekijöistä. Tä-
män tapaista toimintaa on Eviva-
projektin toimesta harjoitettu Ru-
nosmäen alueella hyvin tuloksin.
Toimintaa tulee vetämään Turku-
seuran yhteydessä erillinen osasto,
joka johtaa ja valvoo toimintaa.

Sopimus kaupungin kanssa on
tarkoitus saada aikaiseksi maalís-
kuussa, jonka jälkeen toiminta käyn-

nistettäisiin välittömästi. Toiminnan
onnistumiseksi se edellyttää myös
aktiiviteettia alueiden asukailta. Tä-
tä on odotettavissa, koska täten pää-
semme vaikuttamaan alueemme tule-
vaisuuteen ja kehittymiseen omalla
vaikutusmahdollisuudellamme.

Suomi on muutostilassa monin ta-
voin. Myös meidän lehtemme on
käsitellyt vuosien mittaan ajankoh-
taisia aiheita kuten työllistymistä,
yritystoimintaa ja maahanmuuttaji-
en asemaa, usein kannustavien esi-
merkkien valossa.

Tässäkin numerossa kirjoitta-
jat kertovat näkemyksiään vanhe-

nevan väestön hoidosta, sosiaali- ja
terveysalan suurista muutoksista ja
seurakuntien rakennemuutoksesta.
Viimeksi mainitusta aiheesta julkis-
tettiin äskettäin työryhmän ehdo-
tus. Sen mukaan Turun seudulle
muodostettaisiin neljä seurakuntaa.
Näistä yksi olisi laajennettu Maaria.

Nyt on aika keskustella muutos-
ten alla olevista asioista päätösten
pohjaksi.

Suuria muutoksia on tapahtu-
nut ennenkin. Jaakko Haavion elä-
mää käsittelevä juttu lehdessämme
muistuttaa ajasta, jolloin Maarian
kunnan ja seurakunnan itsenäisyys
päättivät.

Hyvää tulevaa kevättä!

Tapio Jokinen
vastaava
toimittaja

tervehdys

Laajat julkiset palvelut helposti Monitorissa

Turun seudun asukkaat saavat yh-
destä paikasta entistä enemmän jul-
kisia palveluita. Voit ladata ja ostaa
kaikki Föli-kortit, lainata kirjat, jät-
tää joka arkipäivä hakemuksen Ke-
laan, saada TE-toimiston työnhaku-
neuvontaa, tehdä poliisille sähköisen
hakemuksen (passi tai henkilökortti),
tehdä maistraattiin hakemuksia
sekä vaikka keskustella papin kans-
sa ristiäisten järjestelyistä. Apua ja
neuvoa saat päivähoidosta velkaneu-
vontaan. Infotorilla voit asioida kol-
mella toisella eri kielellä.

Yhden luukun periaate toimii
käytännössä!

Lounais-Suomen Maistraatti on
uusi yhteispalvelun yhteistyökump-
pani. Helmikuussa alamme opastaa
asiakkaita maistraatin sähköisiin pal-
veluihin ja lomakkeisiin.

Viime vuonna alkoi yhteistyö Tu-
run ja Kaarinan seurakuntayhtymän
palveluiden osalta, ja ne ovat olleet
saatavilla Monitorista tiistaisin klo
12-16. Voit saada esimerkiksi virka-
ja esteettömyystodistukset Monito-
rista samoin kuin tietoa vaikka seu-
rakuntien vuokra-asunnoista.

Vapaaehtoisjärjestöjen toiminta
tutuksi -tilaisuudet jatkuvat helmi-
kuusta alusta alkaen. Yhteistyössä
Turun Valikko -verkoston kans-
sa järjestämme tapaamiset tiistaisin
klo 13-15. Silloin vapaaehtoisjär-
jestöt ja yhdistykset kertovat omas-
ta toiminnastaan ja siitä, kuinka
voit päästä mukaan toimintaan. Li-
sätietoja saa Turun kaupunginva-
paaehtoistyön koordinaattori Liisa
Kaistilta.

Maahanmuuttajien neuvontapal-
velu Infotori on kaikille avoin mo-
nikielinen palvelupiste, joka tar-
joaa ohjausta ja neuvontaa omalla
kielellä (13 kieltä) mihin tahansa
elämän alueeseen liittyvissä kysy-
myksissä.

Suunnittelija Marina Mgvde-
ladzen ohella paikalla on päivittäin
kurdin ja arabian kielten neuvo-
ja. Palvelu on tarkoitettu erityisesti
Turun ja lähikuntien maahanmuut-
tajille. Lisätietoja löytyy osoitteesta
www.turku.fi/infotori tai puh. 040
1759 584 maanantaisin klo 9-18,
tiistaista torstaihin klo 9-16 ja per-
jantaisin klo 9-15.

Turku etsii tukiperheitä kaiken-
ikäisille lapsille. Lapsi voi tarvita
juuri Sinun perhettäsi! Myös päiväys-
tysperheitä ja ammatillisia perheitä
tarvitaan.
Neuvojat ovat tavattavissa aikoina,
joista saa tietoa osoitteesta www.turku.fi/perhehoito tai puhelimitse Tu-
run kaupungin hyvinvointitoimialan
perhehoito -palvelusta puh., 044 907
4741, 040 157 8326.

Monitorin kävijämäärät ovat voi-
makkaassa kasvussa Skanssin kaup-
pakeskuksen toisessa kerrokses-
sa. Monitorissa kävi viime vuonna
54400 asiakasta. Kirjastolainoja teh-
tiin lähes 23000, Vaski-kirjasto toi-
mii hyvin. Föli-korttiasiointi lisään-
tyi yli 20 %:lla edellisvuodesta.

Järjestämme suosittuja rekrytoin-
ti- ja koulutusinfotapahtumia. Seu-
raavat Koulutusmessut järjestetään
2.3 klo 13-16. SOTE-alan kesätyö-
messut järjestetään kauppakeskuksen
1.kerroksessa 9.3. klo 13-16.

Yhteispalvelu Monitorin toiminta
on Turun kaupungin hallinnoimaa ja
koordinoimaa palvelutoimintaa, jo-

ta kehitetään yhteistyössä kaikkien
yhteispalveluita tuottavien tahojen
kanssa.

Tule tutustumaan Monitorin ti-
loihin ja sen palveluihin. Palveluajat
löytyvät osoitteesta www.turku.fi/monitori tai neuvontapalvelut.

Raimo Oksa
valtiotieteenmaisteri
Kirjoittaja toimii yhteispalvelu Monitorin
palvelupäällikkönä ja on uusi Turku-
seuran hallituksen jäsen 2016-.

Iloisesti liikkeelle

Nummi-Halinen alueella on liikunta-
mahdollisuuksia kaikenikäisille sekä
omatoimiseen että ohjattuun liikku-
miseen. Syksyllä 2015 toimintansa
aloitti myös seniorijumpparyhmä, ja
uusia ryhmäläisiä mahtuu mukaan!

Liikuntainfo

Haluaisitko lisätä liikuntaa, mutta et
tiedä, mistä aloittaa? Liikuntainfosta

pääset alkuun.

Tervetuloa kyselemään lisää
liikunnan aloittamisesta, Turun
liikuntapaikoista ja -palveluista Kirk-
kotien terveysasemalle (Kirkkotie
13, 5. krs) tiistaina 1.3. ja tiistaina
12.4. klo 14-15. Paikalla on alueen
liikuntapalveluvastaava. Lisätietoja
löydät osoitteesta www.turku.fi/liikunnanpalveluohjaus.

Seniorijumppa

Tule mukaan parantamaan tasa-
painoa, koordinaatiota ja kuntoa
mukavaan porukkaan.

Seniorijumppa järjestetään
Kuuvooren nuorisotalolla (Num-
men puistikatu 2) torstaisin klo
13-14. Mukaan pääsee 2,5 €/kerta
tai 20 €/kausi 28.4. asti. Lisätietoja
saat puhelimitse 050 554 6225

tai kaupungin liikuntapalveluista
osoitteesta www.turku.fi/liikunta.

Satu Revonsuo
liikuntapalveluvastaava
Turun kaupungin Vapaa-aikatoimiala

A1Autotalo toimii Ravi Balakrishnan srilankalaisvoimin. Edullisia pesuja hakevat täältä jopa muun muassa raisiolaiset.

Autohuoltoa srilankalaisittain

Toiselta puolelta maapalloa Suomeen muuttaneen pesualan ammattilaisen käsissä autot ja veneet saavat kirkkaat kyljet. Todellakin käsissä, sillä huolto tehdään käsityönä.

Ravi Daniel Balakrishnan muutti Suomeen seitsemän vuotta sitten. Iloinen tamilimies tuli Imatran kautta Turkuun. Ravi sanoo, ettei ole koskaan oikein ollut ”kotoaan” tietokoneen näpytteilyssä.

– On hienoa, kun näkee kättensä työn ja onnistuneen tuloksen silmillään ja tuntee onnistuneensa, sanoo pari vuotta Turun Siutlankadun yrityksille varatuissa tallitiloissa autoja pesty ja huolannut Ravi.

Työharjoittelun kautta omaan yritykseen

– Olin ensin kuusi kuukautta pesutöiden työharjoittelussa Skanssissa. Tuumin, etteikö sitä voisi yrittää aherrusta omassakin yrityksessä. Ja tässä sitä ollaan, sanoo kiilloitusta korkeassa tallissaan viimeistelevä Ravi Balakrishnan.

Ravi sanoo myös maahanmuuttaja-ajatuksistaan sen

verran, että haluaa ehdottomasti itse ansaita omalla työllä täällä leipänsä.

– Haluan tehdä töitä ja siitä rahaa, sanoo Ravi asian vakuuttamiseksi.

Ravi on tamil, ja hänen vaimonsa on toisesta, vastakaisesta Sri Lankan (Ceylonin) saaren hallinnasta taistelleesta ryhmästä. Mutta taistot ovat tauonneet ja tästä heillä on todisteena yhteinen kymmenvuotias poika.

Vaimo on pääosin kotona ja opiskelee muun muassa suomen kieltä. Välillä hän pääsee kuitenkin työharjoitteluun lastenhoitajan töihin.

Viihtyisä Turku, rauhallinen maa

Balakrishnanin perhe on viihtynyt kuusi vuotta Turussa oikein hyvin. Maa on rauhallinen, ja ihmisten kanssa tulee hyvin toimeen. Omasta maasta lähtenyt hyvä ystäväperhekin löytyy vajaan 20 kilometrin päästä. Srilankalaisia on

Turussa kymmenkunta ja Helsingissä vajaat sata.

– Mitään kielteistä emme ole turkulaisilta saaneet tähän mennessä kokea. Vuokraisäntäkin on mukava ja reilu. Vaikka nykyinen 800 euron vuokra voisi mieluummin olla noin 600 e, naureskelee Ravi.

– Kaksi kertaa olemme päässeet käymään seitsemässä vuodessa kotona Sri Lankassa. Kalliinpuoleista vain on matkustaa sinne, kahtatuhatta euroa ei niin helposti saa säästöön...

Veneetkin pestään

Yrittäjästrategiaansa Ravi suostuu myös valottamaan.

– Syksyllä ja keväällä on meidän pesusesonkimme. Syksyllä on normaalia 5–10 auton pesutahti päivässä. Syksyllä pesetetään myös veneitä, ja tilaa on isohkoillekin veneille, sillä korkeutta riittää. Myös pakettiautot ja asuntoautot mahtuvat meille hyvin, korostaa Ravi.

Yrittäjä ei malta olla kertomatta myöskään ilotilauksiaan.

– Groupon-yrityksen alihankintana olemme jo muun muassa pesseet tuhatkunta autoa. Päälipesumme tehdään käsin 25 minuutissa ja muihin A1Autotalon palveluihin kuuluvat sisäpesut, alustapesut ja renkaiden vaihdot, suosittaa iloinen pesuammattilainen Ravi Balakrishnan, syntyjään Intian niemimaan kaakkoiskulman saaresta.

Teksti: Jussi Nurmi
Kuvat: Timo Leinonen

Rivitalon tyypiset talli/varastorakennukset Maarian kirkon takana Siutlankatu 5:ssä käsittävät joustavia, korkeita tiloja mitä moninaisimpiin palveluihin.

UUSIIN TEHTÄVIIN

Tapio Jokinen Turkuseuran puheenjohtajaksi

Tapio Jokinen valittiin Turkuseuran puheenjohtajaksi viime marraskuussa pidetyssä yhdistyksen kokouksessa.

Turkuseura-Åbosamfundet ry on perustettu vuonna 1957. Se on kaksikielinen, poliittisesti sitoutumaton kotiseutuyhdistys, joka toimii 15 turkulaisen kaupunginosa-seuran kattojärjestönä.

Tapio Jokinen on kotiseutuaktiivi ja muun muassa KoroiSet-lehden vastaava toimittaja. Hän odottaa paljon Turkuseuran tulevaisuudelta.

– Turkuseura muuttaa Förälsavägen Linnankadulta Vanhalle suurtorille, uusi puheenjohtaja kertoo.

Muutto ennakoi muitakin muutoksia.

– Parhaillaan neuvotellaan Turun kaupungin kanssa uusista toimintamuodoista, Tapio Jokinen sanoo.

Tapani Rantala toimii Turun kristillisen opiston rehtorina.

Tapani Rantala ja Mari Korhonen kirkon ”eduskuntaan”

Turun hiippakunnan pappisedustajaksi kirkolliskokoukseen on valittu turkulainen pastori **Tapani Rantala** ja maallikkoedustajaksi varhaiskasvatuksen opettaja **Mari Korhonen**.

Tapani Rantala toimii Turun kristillisen opiston rehtorina. Mari Korhonen kouluttaa lastenohjaajia samassa opistossa. Opisto on yksi KoroiSet-lehden julkaisijayhteisöistä.

Turun hiippakunnan maallikkoedustajia on kirkolliskokouksessa kahdeksan ja pappisedustajia neljä. Edustajia valitaan eri hiippakunnista yhteensä 96. Toimikausi kestää neljä vuotta.

Kirkolliskokous on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ”eduskunta”, ylin toimielin. Se kokoontuu kahdesti vuodessa viikon pituiseen istuntokauteen Turun kristillisellä opistolla.

Ikääntyneiden laadukasta hoitoa De Hogeweykin muistikylässä

Suomen

Kuntaliiton koulutusyhtiö FCG järjesti eri puolella Suomea vanhustyössä työskenteleville tutustumismatkan Hollantiin 22.–24.9.2015. Yksi mielenkiintoisimmista tutustumiskohteista oli muistikylä DE HOGEWYK. Tämä vierailu kruunasi viimeisen tutustumispäivämme.

Korttelityyppinen asumismuoto, pienimuotoinen kylä sijaitsi Weespissä, lähellä Amsterdamia, kaiken muun asutuksen keskellä. Tämän asumismuodon perusajatuksena on tukea ihmisten totuttua elämäntapaa ja arvomaailmaa turvallisessa ympäristössä ryhmäasumisen muodossa.

Talot ovat laatikkomaisia, koska alkuperäisen suunnitelman erkereistä ja harjakatoista luovuttiin säästösyistä. Tiloja on rakennettu kahteen kerrokseen, joiden välillä liikutaan tilavilla ja helpokäyttöisillä hisseillä (ei nappuloita, itseavautuvat ovet).

De Hogeweykissä asuu 152 asukasta 23 kodissa, 6–7 asukasta kus-

sakin. Useimmilla on oma makuuhuone, muutamat asuvat 2 hengen huoneessa. Jokaiseen kotiin kuuluu keittiö, kaksi kylpyhuonetta ja puutarha.

Lemmikin saa tuoda. Kyläilemään ei voi mennä soittamatta ensin ovikelloa.

Kodit on jaettu seitsemään eri elämäntyyliin yläluokasta kulttuurikotiin. Suosituin on kaupunkilainen kotityyli. Valittavana on myös perinnekodin ja kotoisakodin tyyli, indonesialainen koti ja kristillinen koti. Valinta tehdään omaisten täytämän kyselyn perusteella.

Yläluokan hienostokodissa on tummaa puuta, kukka-asetelmia, kattokruunuja ja hienoja posliiniasioita. Keittiötä käytetään vain syömiseen, olohuone on seurustelua varten. Ruuan esillepano on tärkeää. Yläluokan henkilökunta käyttäytyy kuin palvelijat, joita monilla asukkaista on ollut aiemmin kotonaan.

Värikkään kulttuurikodin seinillä on räiskyvää modernia taidetta. Kulttuurikodissa käydään teatterissa

ja nautiskellaan viinistä. **Kaupunkilaistyylisessä kodissa** mennään uimaan ja eläintarhaan.

Indonesialaisessa kodissa kuunnellaan Hollannin entisen siirtomaan musiikkia, poltetaan suitsukkeita ja syödään aasialaisia ruokia. **Perinnekodin** asukkaat pitävät pata-ruoista ja omenapiirakasta. **Kotoisan ja kristillisen kodin** asukkaat ovat läheisiä työntekijöiden kanssa ja auttavat mielellään ruuanlaitossa.

Korttelin oli rakennettu kaikki tarpeellinen peruselämä ajatellen. Muistisairailla ihmisillä oli mahdollisuus suorittaa päivittäiset ostoksensa kaupasta, kylän keskustasta, vapaasta kulkien. Kaupasta löytyi kaikki oleellinen ruokatarvikkeista hygieniatuotteisiin. Vaippapaketit ja viinit olivatkin hyllyillä täysin luontevasti vierekkäin.

Samassa keskuksessa oli pubi, ruokaravintola, teatteri, harrastetilat leivontaan ja puutöihin sekä kamppaaja ja fysioterapeutti. Ravintolassa asukkailla ja vierailijoilla oli mahdollisuus juhlistaa elämäntapahtumia ja nauttia ruokansa kotiympyröiden ul-

kopuolella.

Ohjelmatoimiston kautta järjestettiin erilaisia tapahtumia ja yhteisiä matkoja muistisairaille ja heidän läheisilleen. Myös kulturelliset elämykset oli huomioitu kylässä; oli tyylillä rakennettu teatteri ja musiikkisali, joissa esitykset ja tapahtumat pyörivät ennalta suunnitellusti.

Kortteliasumiseen on suhteellisen vaikea päästä, ja jonotusaika on suosioista johtuen pitkä, jopa kaksi vuotta. Perusajatuksena on, että muistisaira ihmiset saavat elää siellä koko loppuelämänsä ilman kodin vaihtumista.

Hoitohenkilökunta koulutettiin tehtävään ja hoitoideologiaan. Sitoutuneisuus oli ehdotonta hyvän hoidon laadun turvaamiseksi ja onnistumiseksi. Kenelläkään työntekijällä ei ollut erillistä työvaatetta yllään. Tämä perustui tasavertaisuuteen ja ihmisen aitoon, läsnä olevaan kohtaamiseen ilman ammatti- ja valtaroleja.

Vapaaehtoistyöntekijöiden osuus hoidossa oli merkittävä, heitä oli yli 150 tässä kylässä. Myös heille järjestettiin erillinen koulutus tehtäviin.

Vastaavanlaista asumismuotoa ei Suomessa vielä ole nähty. Helsinki ja Tampere suunnittelevat sellaisen rakentamista. Käyntimme lopuksi olin ylityösuuren innoissani koko muistikylän ideologiasta ja hoidon laadun tasosta.

Hollannin matka kokonaisuutena oli antoisa ja ajatuksia herättelevä. Koti-Suomessa monet asiat ovat valttavan hyvin, paremmin kuin muualla Euroopassa. Vanhustenhoitoa pidetään yleisesti ottaen korkeatasoisena, ja sitä se monin paikoin onkin. Yhteisenä kokemuksena jaoimme kuitenkin tunteen, että meillä on paljon vielä opittavaa ja kehitettävää vanhusten hoidon ja hyvinvoinnin toteuttamisesta.

Laki- ja asetussäädöksillä ei voi kaikkea saavuttaa ja turvata; tarvitaan myös valtavan vahva tahtotila asioiden muuttamiseksi. Kaikki ei ole kiinni resursseista, vaan tarvitaan myös asennemuutosta. Laadukasta hoitoa tehdään oikealla asenteella.

Riitta Karjalainen
Vanhuskeskuksen johtaja,
Turun kaupunki

HUOLLOT JA KORJAUKSET
KAIKKIIN AUTOMERKKEIHIN.
MYÖS ILMASTOINTIHUOLLOT JA
DIAGNOSTIIKKATESTAUKSET.

AUTO-SALO Kärsämäentie 4 Turku
Puh. 02 2539 331

RAKENNUSLEVYJÄ vuodesta 1970

Luotettavaa ja hyvää palvelua,
nopeasti ja ammattitaidolla

LEVY-JAATI OY

Autokatu 2, Turku puh. 253 9200
email: info@levy-jaati.fi

Avoinna ark. 8–17

Sahaus-
palvelu

HUIPPUTARJOUKSIA!

www.rinta-jouppi.com

ja www.auto.fi

yli
2500
vaihto-
autoa

yli
350
matkailu-
ajoneuvoa

Kaikista voit tehdä kaupat myös meillä. Tervetuloa!

TURKU, Piiskakuja 10
puh. 020 777 2430

Netissä yli 2500 ajoneuvoa:
www.rinta-jouppi.com
tai www.auto.fi

AVOINNA
MA-PE 9-18, LA 10-15

Rinta-Joupin Autoliike

Puhelun hinta 0207-alk. numeroon lankapuhelin. 8,28 snt/puhelu + 7 snt/min (alv 23%), matkapuhelin. 8,28 snt/puhelu + 17 snt/min (alv 23%)

Sujuvaa apteekkipalvelua
matkasi varrella

**Raunistulan
Apteekki**

Meille on helppo tulla!

Ilmaiset parkkipaikat oven vieressä

Invapaikka, pyörätuoliluiska ja
automaattiovet

Avoinna: arkisin 9-19 ja lauantaisin 9-15

Autistenkatu 1, Turku (Satakunnantien varrella)
p. 02 231 7728 | www.raunistulanapteekki.fi

Nummen kirjasto

Turun kuudes omatoimikirjasto

Nummen kirjastoon pääsee viikon jokaisena päivänä aamuyhdeksästä iltakahdeksaan. Oma-toimiaikana kävijä tarvitsee vain kirjastokortin ja tunnusluvun, jolloin ovet avautuvat.

Henkilökunta on paikalla ja kirjaston ovet ovat avoinna kuten ennenkin eli maanantaista torstaihin klo 10–19 ja perjantaisin klo 10–16.

Omatoimiaikana kirjaudutaan sisään kirjastokortilla ja tunnusluvulla. Tunnusluku on sama, jota käytetään lainatessa, ja sen saa kirjastosta henkilötodistuksen näyttämällä.

Useimpia kirjaston palveluita voi käyttää omatoimiaikana: lainausta, palautusta, varausten noutoa, nettiä, lehtiä, lautapelejä, leluja jne. Omatoimiaikana ei voi maksaa kirjastokortille kertyneitä maksuja eikä ostaa poistokirjoja, myös kopio- ja tulostuspaperit pitää tuoda mukanaan.

Kirjastossa on kameravalvonta. Häättilanteita varten Pate-palautusautomaatin vieressä on vartijan kutsu-painike.

Jokainen kirjaston käyttäjä on vastuussa tietyistä omasta toiminnastaan, mutta myös niistä, joita päästää sisään omalla kortillaan – ole siis tarkkana kun kirjautut sisään tai lähdet ulos.

Lisää omatoimiohjeita löydät kirjastosta.

Tervetuloa katsomaan ja käyttämään omaa monipuolista lähikirjastoasi!

Maikku Alanko
kirjastonjohtaja
Nummen kirjasto

Nummen kirjasto,
Töykkälänkatu 22, 20540 Turku,
puh. (02) 2620 762, kirjasto.nummi@turku.fi
www.turku.fi/kirjasto

Asuntolainaneuvottelu tai suunnitelma säästämiseen?
Varaa tapaaminen lauantaisiksi.

Nyt voit neuvotella asuntolainasta ja keskustella säästämisen ja sijoittamisen palveluista Turun Skanssin konttorissamme myös lauantaisin.
Varaa aika Nordea Asiakaspalvelusta 0200 3000 (pvm/mpm) ma-su 24 h/vrk.

Teemme sen mahdolliseksi

Turku-Skanssi
Skanssikatuna 10
0200 3000
nordea.fi

Nordea

Maarian Myllyojalla Tapahtuu

c/o Marja-Liisa Haapa-aho
Paimalantie 374, 20460 TURKU
ks. www.ruusuporttiin.fi
Tilaisuudet järjestää Ruusuportti ry
Tervetuloa

kukkakauppa
NUMMEN NARSISSI KY
Vanha Hämeentie 29
Turku
Puh. 02 237 2005
AVOINNA:
Ark. 9.00–18.00
La–Su 9.00–14.00

Turun
KOTIPESULA
Mattojen ja kodintekstiilien palvelupesula
Ruunikkokatu 3
Orikedolla
Puh. 02 238 7799
www.turunkotipesula.fi
info@turunkotipesula.fi

- Nopeasti
- Edullisesti
- Vaivattomasti

Plyysi- ja käytävämatot laakavesipesuna

A1 AUTOTALO
a1autotalo.com

Käsinpesu + Kevyt Vahaus + Tuulilasin nanopinnoite
SIUTLANKATU 5, TALLIOSAKE 19, 20380 TURKU
044 9729288 Voimassa 30.6.2016

24€
(Arvo 60)

YY KOO KAA NEE

LAJITTELU KÄY HELPOSTI KUIN YHTEENLASKU.

Lokerot:

- kartonkipakkaukset
- keräyspaperi
- pienmetalli
- pakkausmuovi

Saatavana myös astiaan kiinnitettävä pariston-keräyslokeri.

Nelilokero on oma keräyspiste kotipihallasi. Unohda jätteiden turhat väliarastoinnit ja lajittele ne suoraan nelilokeroiseen astiaan!

Tyhjennyksen hoitaa nelilokeroinen erikoisauto, joka pitää jätteet erillään ja kuljettaa ne hyötykäyttöön. Kun vaihdat Nelilokeroon, saat näppärän kierrätyspisteen ja teet ympäristölle palveluksen.

www.lassila-tikanoja.fi

► JÄTEHUOLTO JA KIIERRÄTYS ► KIINTEISTÖHUOLTO JA -TEKNIikka
► SIIVOUS JA TUKIPALVELUT ► VIEMÄRIHUOLTO ► KORJAUSRakentaminen
► PROSESSIPUHDISTUS ► YMPÄRISTÖRakentaminen

Kysy lisää asiakaspalvelustamme ja tee tilaus!

www.nelilokero.fi
010 636 5000

Maarian kirkon krusifiksi on kotimaista alkuperää 1400-luvun alusta. Neljä metriä korkea veistos kärsivästä Vapahtajasta on sijoitettu keskikäytävän ylle kohdalle, jossa keskiajalla sijaitti kuoriaita.

Ristintie Maarian kirkossa Neljätoista pysähdystä kärsimyksen äärellä

Maarian kirkossa voi paastonaikana hiljentyä ikiaikaisen perinteen mukaisissa pysähdyspaikoissa.

Maarian kirkossa järjestetään paastonaikana ristintie-hartauksia keskiviikkoina. Ensimmäinen hartaus on 17.2. kello 18.00. Viimeisin on pääsiäisviikon tiistaina 22.3. klo 18.00.

Kirkossa on 14 pientä pöytää ja jokaisella pöydällä on aiheeseen liittyvä kuva, raamatun teksti ja mietiskelyruokous. Ne kertovat Jeesuksen viimeiset tapahtumat tuomitsemisesta hautaan laskemiseen.

Ristintien asemien edessä voi hiljentyä myös omatoimisesti Maarian kirkon jumalanpalvelusten ja kirkkotilaisuuksien yhteydessä.

Vuosituhantinen perinne

Ristintie ei ole mikään uusi hartausmuoto. Ensimmäiset kristityt vierailivat Jeesuksen elämään liittyvillä paikoilla. Kristuksen kärsimiseen ja kuolemaan liittyvistä tapahtumapaikoista muodostui vähitellen pyhiinvaeltajille Via Dolorosa – Tuskin tie.

Usein ristintie aloitettiin jo Öljymäeltä ja sieltä kuljettiin maaherran palatsin kautta Golgatalle. Kärsimystien tapahtumapaikoille rakennettiin kirkkoja tai pystytettiin muistokiviä.

Nykytuotoinen ristintien hartaus aloitettiin ristiretkien aikakaudella ensin Jerusalemissa, josta se levisi pyhiinvaeltajien tuomana Eurooppaan.

Ristintien asemien lukumäärä on vaihdellut. Vähitellen asemien lukumäärä vakiintui neljäsitoista.

Yhdeksällä asemalla on raamatullinen perusta. Niistä kerrotaan tai ainakin tapahtumat mainitaan selväs-

ti evankeliumeissa. Muut asemat – kuten kolme kaa-tumista ja kohtaaminen Veronikan kanssa – ovat syntyneet muiden kuin raamatullisten lähteiden pohjalta.

Neljäs asema, jossa Jeesus kohtaa äitinsä, voidaan perustella evankelista Johanneksen maininnan perusteella, että Jeesuksen äiti seisoi ristin juurella (Joh. 19:25–27). Viime aikoina ristintiehen on liitetty viidestoista asema, Jeesuksen ylösnousemus.

Kuvat kutsuvat hiljentymään

Onko keskiajalla Suomen kirkkoissa vietetty ristintiehartauksia?

Suomen katolisen ajan kirkkoista ei tiedetä yhtään yhtenäistä kuvasarjaa kärsimystien tapahtumista. Yksittäisiä kuvia tai veistoksia löytyy monistakin kirkkoista. Maarian kirkon ristiinnaulitun veistos keskikäytävällä on siitä vaikuttava esimerkki. Samoin Maarian lukuisat kattomaalausten ristit ja Kristuksen kasvokuva kertovat kirkon keskiajan kärsimysmystiikasta.

Maarian kirkon ristintiehartaudet kestävät noin 45 minuuttia ja päättyvät ehtoolliseen. Hartaushetket kutsuvat meitä pohtimaan, mitä Jeesuksen kärsimys ja ylösnousemuksen ilo merkitsevät meidän elämässämme.

Teksti ja kuva: Pertti Pussinen

SAUTILA OY

Turkulainen kuljetusyritys kolmannessa polvessa

- Vaihtolavakuljetukset • Vaihtolavojen vuokraus • Koukkuvaihtolavakuljetukset yhdistelmäautoilla max. 120m³ • Sepeli-, sora- ja multatoimitukset • Lumiurakat
- Teiden kastelut • Nosturiauto kappalevarakuljetuksiin • Lavettikuljetukset • Kaivuupalvelut
- Maa-ainesten kuormaus • Pyöräkuormaajapalvelut

Riimukatu 11, 20380 Turku Puh. 02 242 6416 Fax 02 242 6335
0400 221 314 0400 221 316 email: sautila@sautila.com www.sautila.com

LUOTETTAVAA, JOUSTAVAA
JA MONIPUOLISTA
KIINTEISTÖHUOLTOPALVELUA
JOKA TALON TARPEISIIN

TURUN KIINTEISTÖÄSSÄ OY

0400 521 258

RIIMUKATU 12 20380 TURKU Fax 02 238 8295

huolto@kiinteistoassa.fi

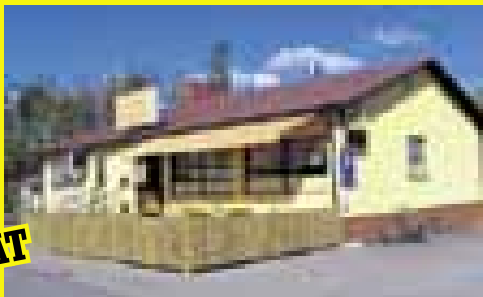
www.kiinteistoassa.fi

- HUOLTOTYÖT
- SIIVOUKSET
- ULKOALUEIDEN HOITO

- HARJAKONEPALVELU
- PÄIVYSTYKSET
- SIJAISUUDET

PÄIVYSTYS
24h

- MAUKKAAT ANNOKSET
- NOPEA PALVELU
- ISOT PARKKITILAT

**Grillattu
broileri**

8€

ORIKEDON TAVERNA

**Avoinna joka päivä
klo 10-22**

Vanha Tampereentie 137 Turku, p. 02 2550 145 www.orkedontaverna.fi

**Herkullinen ja runsas
KOTIRUOKALOUNAS
noutopöydästä**

9,90€

- Lounas sis. runsaan salaattipöydän, tuoreen leivän, lämpimän ruuan, ruokajuoman (vesi, maito, piimä tai virvoitusjuoma), jälkiruuan sekä kahvin ja teen
- Lounas tarjolla noutopöydästä ark. 10-15

www.turkulounas.fi

TERVETULOA!

**LounasRavintola
METROPOL
Turku**

**Puutarhakatu 10, TURKU
Puh. 0400 606 520
ma-pe 10-16**

Koroisten risti ja Maaria

1970-luvulla olin Turussa Ylioppilas-kylän rakennustyömaalla maalarina. Maalasin ikkunoita, ja samassa tilassa vanhempi timpuri asensi ovea. Katselin samalla Aurajoen toiselle puolelle, sieltä näkyi Koroisten valkoinen risti. Kysyin timpurilta, koska tehtiin ensimmäinen ristiretki Suomeen, ja hän vastasi: ”Vuonna 1156.” Sanoin, että se oli 1155 ja muistan sen siitä, kun joku oli veistänyt sen pulpettini kanteen. Timpurilla oli ollut koulussa historia kymppi ja hän pysyi kannassaan. Aina kun satuimme samalle työmaalle, väittelimme asiasta.

Vuosien kuluttua löysin Antikasta hänen aikaisensa tietosanakirjan, ja siinä oli 1156. Eli kumpikin oli ollut oikeassa, kun näin oli opetettu, eli meillä oli lähes oppiriita.

Olin Salon ammattioppilaitoksessa pintakäsittelyn opettajana 80-luvun lopussa, ja joku toi sinne konjakkikakun syntymäpäivälahjaksi. Kahvipöydässä totesin, että ovat hyvän kakun pilanneet konjakilla, johon muurauspuolen ope totesi, että ovat hyvän konjakin pilanneet jauhoilla. Äidinkielen opettaja siihen, että ”jaaha, täällä on käynnissä oppiriita”.

Keväällä olin Koroisissa kevähartaudessa ja katselin valkoista ristiä läheltä.

Alkuvirren jälkeen kuuntelin hetken papin puhetta, mutta mielenkiintoni herpaantui ja rupesin pohtimaan, kenelle kuuluu ristin kunnossapito. Siitä on maali rapistunut ja se näyttää olevan pikaisen

kunnostuksen tarpeessa.

Ehkä täytyy koota työryhmä pohtimaan, mihin laitetaan anomus ristin kunnostamisesta. Vai antaisiko museovirasto luvan talkoisiin kunnostaa risti pintakäsittelyllä entistä ehompaan kuntoon.

Viime keväänä matkasimme Maarian kirkolta porukalla Tuomiokirkolle suvikirkkoon ilmankin suosiessa meitä. Pyhädyimme Koroisten ristillä ja odotimme, että katarinaiset olisivat tulleet mukaamme kävelemään, mutta taisivat jo silloin tähtyä Henrikin suuntaan.

Maaria on suurin Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä ja meillä on hyvin toimiva aluetyö. Mikä on kun meidän osaa himoitaan? Muistan rippikoulusta katekismuksessa puhuttavan jotain toisen maan ja omaisuuden himoitsemisesta. Ehkä nämä käskyt eivät koske kirkkoa.

Eivät ristiretket ole jääneet tähän vai liekö kyseessä aluevaltaus. Paattisten kirkkoherra ei päässyt Maariaan kirkkoherraksi, vaan Maarian seurakuntalaiset äänestivät toisin. Ennen joulua päätti Paattisten kirkkoherra seurakuntaneuvoston tuella vallata puolet valtakuntaa eli Maarian aina ohikulkutiehen asti.

Miten syödään kokonainen hirvi? Pala kerrallaan.

Eevi Raunio
maalarestari

Turun pihakilpailun arkisto

Leena ja Tapani Niemiahon piha voitti vuoden 2011 pihakilpailun rivitalosarjan. Kilpailuehdotuksen teki Hamaron Omakotiyhdistys ry.

Turun parhaita pihoja etsitään

Turun suuri Pihakilpailu on taas käynnistynyt viiden vuoden tauon jälkeen. Mukaan Turun parhaita pihoja etsimään on kutsuttu kaikki Turun omakotiyhdistykset ja kaupunginosaseurat sekä omaan sarjaansa myös siirtolapuutarhayhdistykset.

Teemana lähiruoka ja sopeutuminen maisemaan

Tänä vuonna vietetään valtakunnallista vihervuotta, jonka teemoina on kestävä suomalainen maisema, kaupunkiviljely ja lähiruoka. Turun pihakilpailussa noudatetaan samoja teemoja: hieno piha saa arvostelussa lisäpisteitä siitä, miten hyvin se sopeutuu ympäristöönsä.

Kaupunkiviljelyn teema merkitsee käytännössä sitä, että myös luovasti viljelty keskustan parveke ja kerrostalopihakin kannattaa ilmoittaa kisaan. Kilpailussa kerrostaloilla, rivitaloilla, omakotitaloilla, lomaa-asunnoilla sekä yritys- ja julkisilla pihalla on omat sarjansa.

Arviointiperusteet

Tuomareiden vaa'assa painavat seuraavallaiset seikat:

1. Luonnon lähtökohtien osaava hyödyntäminen, pihan liittyminen ympäristöönsä
2. Omaleimaisuus ja viihtyisyys, ”paikan henki”
3. Pihajärjestelyjen toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus
4. Hoidettavuus ja siisteys, ratkaisujen kestävyys
5. Kokonaisvaikutelma

Ilmoittaudu helmikuussa

Kilpailuaikataulun mukaan seurat ja yhdistykset ilmoittautuvat helmikuun aikana mukaan kisaan. Niillä on aikaa 30.6.2016 asti valita, arvioida, kuvata ja ilmoittaa alueensa parhaat pihat kilpailun arvosteluraadille, joka koostuu Turkuseuran, Turun Pientalojen Keskusjärjestön, Turun kaupungin, Turun Yrittäjien ja Kiinteistöliitto Varsinais-Suomen edustajista.

Vuoden 2016 pihakilpailun voittajat julkistetaan vuoden lopun Turun Pihakilpailu 2016 -juhlassa.

Lisätietoja:

kilpailutyöryhmän pj Jouni Liuke
puh. 0400 930 304, jouni.liuke@pp.inet.fi
tai Kristiina Syrjäsuu,
kristiina.syrjasuo@turkuseura.fi

**PARTURI
KAMPAAMO**

Parturikukka

Avoinna:
ma-ti-to-pe 9–17
ke 10–19
la 9–14

Maija Lehtiö
Halisten liikekeskus
Gregorius IX:n tie 8
20540 Turku
Puh. 02 2370 656
Gsm 040 5112 313

PALVELLAANKO SINUA NYKYISESSÄ PANKISSASI?

Meiltä saat tutkitusti parasta pankkipalvelua

Tea Anttila
Controller
02-4711 401

Annamaija Laaksonen
Palveluneuvoja
02-4711 473

Juha Niemelä
Toimitusjohtaja
02-4711 418

Elisa Laaja
Palveluneuvoja
02-4711 474

Sari Juslenius
Palveluneuvoja
02-4711 475

POP Pankki
Lähellä ihmistä

Kauppiaskatu 9, 20100 Turku
puh. 02-4711 470
www.poppankki.fi/lieto
etunimi.sukunimi@poppankki.fi

POP Vakuutus
www.popvakuutus.fi

Hyvinvointia
rakentamassa

ORION

Jaakko Haavio teki rohkeita avauksia moneen suuntaan yhteiskunnassa ja kulttuurielämässä. Haavioiden aikaan Maarian pappilasta muodostui värikkäiden tapahtumien vilkas keskus. 23.5.1961 pappilaan kutsuttiin Turun kirjallinen seura. Vasemmalta pappilan isäntä, kirkkoherra Jaakko Haavio, Vieno Koskenniemi, Kaisa Haavio, Margaretha Lehtonen, Erkki Soini, Pirkko Alhoniemi, Helmer Winter, V.A. Koskenniemi, F.M. Karukoski ja Marja-Liisa Vartio.

Uuden ajan tienraivaaja

Jaakko Haavion elämä ja runous Osa 2

Jaakko Haavio (1904–1984) toimi Maarian kirkkoherrana vuodesta 1950 vuoteen 1969. Hän oli merkittävän kulttuurisuvun edustaja, herännäispappi, kirkollisen kulttuurin uudistaja ja vaikuttaja, runoilija ja aktiivinen yhteiskunnallinen toimija.

KoroiSet-lehden edellisessä numerossa käsiteltiin Haavion varhaisia vaiheita ja kehittymistä runoilijaksi. Nyt kerrotaan hänen toiminnastaan Maarian seurakunnassa. Seuraavassa numerossa avataan vielä Haavion kirjallista tuotantoa.

Maaliskuussa järjestetään Turun kristillisessä opistossa Jaakko Haavio -symposium, jossa valotetaan Haaviota henkilönä, runoilijana ja vaikuttajana.

Sodan kokeminen oli Jaakko Haaviolle iso asia. Oli luovuttava ihanteista ja rakennettava kokonaan uudenlainen Suomi-kuva itselleen. Jaakko Haavio haki ja tuli valituksi kirkkoherraksi Turun Maarian seurakuntaan. Niinpä hän

muutti Yläneeltä Turkuun ja saattoi alkaa uuden elämän.

Uusi hedelmällinen ja vaikea työ

Olosuhteet ja haasteet Turussa olivat toisenlaiset kuin Yläneellä. Yläne edusti

maatalouskulttuuria. Ihmiset saivat elantonsa maataloudesta. Turussa sen sijaan pappi kohtasi nopeaa vauhtia teollistuvan yhteiskunnan ja kirkosta vieraantuneen työväestön. Työ oli jatkuvaa opettelua.

Jaakko Haavio itse pohitti lähtöään ja vastaanottoaan Maarian seurakuntaan. Hän tiivistää silloiset tuntuensa apostolin sanoihin: ”Minulle on auennut ovi suureen ja hedelmälliseen työhön ja vastustajia on paljon.”

Alku oli raskasta. Hän kirjoittaa tästä ajasta: ”Muis-telen kuin pahaa unta työni alkua Maarian seurakunnassa. Hiihdin kuin sumun keskellä raskaalla suojakelillä.”

Haavion perhe muutti Maarian pappilaan tammikuuisena pakkaspäivänä 1950. Turun vuokralautakunta oli sijoittanut sinne jo ennestään parikymmentä henkeä asumaan. Päärakennuksessakin asui kaksi perhettä. Lauantai-iltais-in vuokralaiset pitivät pappilan yläsalissa tiukkoja poliittisia agitaatiokokouksia miesporukoille. Tilanne kesti tulovuoden helmikuusta joulunu saakka ennen, kuin päärakennus vapautui näistä pakkovuokralaisista ja perhe sai esimerkiksi kylpyhuoneen omaan käyttöönsä.

”Me tultiin eroamaan kirkosta!”

Siihen aikaan osa työväestöstä suhtautui kirkkoon hyvin kielteisesti ja halusi erota kirkosta. Silloinen laki velvoitti papin keskustelemaan eroilmoituksen tekijän kanssa tar-koituksena taivuttaa ilmoitta- ja luopumaan eroaikeistaan. Sellainen työ oli kuitenkin Haavion mukaan tuomitu säännöllisesti epäonnistumaan.

Esimerkiksi helmikuussa 1950 eräs 8-henkinen ryhmä nuori miehiä oli tullut eroamaan kirkosta. Ensin he lauloivat pihalla poliittisia marsseja ja astuivat sitten sisään pappilaan. Haavio oli pyytänyt miehiä tulemaan kansliasta keskustelemaan luokseen yksityiselle puolelle. Kun hän oli puhunut hetken ver-ran heille, oli joukosta nous-sut yksi miehistä seisomaan huutaen kiivaasti: ”Me tultiin eroamaan kirkosta eikä kuuntelemaan teidän lorujanne.” Haavio muistelee, miten hänen halunsa neuvoa miehiä oli silloin tyystin kadonnut.

Kerran eräs mies oli hauk-kunut Haavion ja koko kir-kon ja sanonut eroavansa kir-kosta. Syynä suuttumukseen oli ollut se että, miehelle ei ollut mahdollista antaa seurakuntasalia käyttöön hänen haluamallaan ajalla. Haavio oli väsynyt. Hän tuns-i itsensä täysin neuvottomaksi. Hän suuttui, tarttui miestä kauluk-sesta ja työnsi ulos ovesta ja huusi: ”Sopii mennä vain”. Hän ehti jo katua käytös-tään, kun ovi avautui ja mies

tuli sisään ja pyysi anteeksi käytöstään. Haaviokin pyysi omalta osaltaan. Syntyi so-vinto.

”Ei tuumaakaan luovuteta Turulle!”

Maarian seurakunnan kirkkovaltuusto oli varsin aktiivinen, paljon aktiivisempi, mihin Jaakko Haavio oli tot-tunut Yläneellä. Kirkkovaltuustossa oli valtuutettuja, jotka olivat toimineet itsenäisen Maarian kunnan luottamustoimissa.

Maarian kunta oli pääosin liitetty Turkuun Haavion tullessa seurakunnan kirkkoher-raksi. Mielialat olivat kunta-liitoksesta ajoilta tulehtuneita. Turkuun suhtauduttiin epä-luuloisesti. Verolain muutokset edellyttivät, että Maarian vanhan paikallisseurakunnan valtuusto lakkautetaan. Maarian seurakunta saisi sen jäl-keen omat edustajansa Turun seurakuntien yhteiseen valtuustoon.

Haavion tehtävänä oli se-lostaa vanhalle valtuustolle muutosta ja saada valtuustol-ta sille suostumus. Tämä ei onnistunut. Joku ehdotti, että Maarian tulisi erota Turusta ja palata vanhaan vapauden aikaan.

Kirkkohallituskin lähet-ti edustajansa Maariaan, jotta vanha valtuusto antaisi suos-tumuksensa vapaaehtoiselle liittymiselle yhteistalouteen. Tämäkään ei onnistunut. Haavio sai kuulla olevansa kuin mikään maankavaltaja. Ei tuumaakaan Turulle pyhää Maarian maata!

Lopputulos oli kuitenkin vääjäämättä se, että Maarian seurakunta liitettiin seurakuntien yhteistalouteen. Valtuusto kokoontui viimeisen kerran 25.11.1953. Kirkkovaltuuston puheenjohtaja luovutti tilaisuudessa puheenjohtajana toimineelle Haavio-olle hopeisen puheenjohtajan nuijan. Luovuttaessaan nuijan hän lausui: ”Lyö pöytään oi-kea päätös! Maarian seura-kunta ei koskaan liity Turkuun!”

Koko Maaria liitettiin Turkuun 1967 ja Paattinen 1973.

Yhteishenkeä

Jos oli taloudellisiin asioihin keskittyvän kirkkovaltuuston työn johtaminen alkuun ras-kasta Jaakko Haaviolle, niin hengellisiin ja seurakunnan muuhun toimintaan keskitty-vä kirkkoneuvosto oli hänelle tärkeä elin alusta lähtien seurakunnan toiminnan johtami-nessa.

Kirkkoneuvoston koko-uksissa kukin seurakunnan

työntekijä kävi selostamas-saan kokoukselle työtapojaan ja kokemuksiaan työssään. Kirkkoneuvoston jäsenet saattoivat esittää omia ky-symyksiä ja toivomuksiaan työntekijöille. Näin kaikki pysyivät ajan tasalla. Vuoro-vaikutteinen yhteistyö toimi.

Toimintojen käynnistäjä ja uudistaja

Haavio oli lapsuudessaan ol-lut kovin ihmisarka. Hänen oli vaikeaa kohdata vieraita ihmisiä. Hänen isänsä oli kui-tenkin esimerkillään ja muu-tenkin opettanut, että kaikki ihmiset on kohdattaessa roh-keasti käsiteltävä.

Teologian opiskelun yhteydessä hän oli opiskellut myös psykologiaa ja sosio-logiaa. Hän oli kiinnostunut ihmisistä ja oli sosiaalisesti lahjakas. Nämä kaikki asiat olivat hänelle suuria avuja, kun hän rakensi yhteyksiään niin seurakuntalaisiin kuin muualle yhteiskuntaan.

Haavio ei ollut kiinnostu-nut poliittisista kamppailuis-ta. Niistä hän halusi jäädä syrjään ja vaikuttaa muuten. Jo ennen Turun aikaa hän oli vuodesta 1943 ollut kirkollis-kokouksen jäsenenä. Jäse-nyys jatkui aina vuoteen 1971 saakka. Arkkipiispa **Ilmari Salomies** vihkiessään hänet Maarian seurakunnan kirkkoherran virkaan 7.10.1951 antoi-kin puheessaan hänelle sopivan ja vaativan tehtävän vaikuttaa:

”Tämä maamme vanhim-malla kulttuurikamaralla ole-va työkenttä ja siitä käytävä henkinen taistelu on vaikeuk-sista rikas. Tässä seurakun-nassa, johon kuuluu laita-kaupunkia, kaistale vanhaa maaseutua ja paljon teolli-suutta on kirkon perinnäisten työmuotojen rinnalla kehitet-tävä uusia ja pantava ne vii-saasti harkiten ja uskollisesti täytäntöön.”

Turussa syntyi-kin 1950-lu-vun alkupuolella yhteisiä työmuotoja, joita Haavio oli aktiivisesti käynnistämässä: perheasiain neuvottelukeskus, diakoniakeskus, nuorisotyö-keskus, seurakuntien taidetoimikunta ja tiedotuskeskus.

Uutena työmuotona ko-keiltiin eri kansalaisryhmi-le osoitettuja kokouskutsuja. Tällaisia ryhmiä olivat esi-merkiksi katulähetys, Turun lakimiehet, Varsinais-Suo-men opettajien piirijärjestöt, Lounais-Suomen kirjailijat ja Raunistulan omakotiyhdis-tys Torpan omistajat. Maari-an pappila oli silloin useiden kokouksien pitopaikka Kaisa Haavion toimiessa emäntänä.

Pallivahan kirkon rakentaminen oli kirkkoherra Haaviolle suuri ilon aihe. Arkkipiispa Martti Simojoki vihki kirkon käyttöön 1968.

Uskonnolliset raja-aidat murtuvat

Maarian seurakunnassa oli seurakunnan työntekijöiden, niin diakonissojen kuin pappien keskuudessa niitä, joita tunnustautuivat evankelisiksi, ja niitä, jotka vastaavasti olivat heränneitä, körttiläisiä. Nämä suhtautuivat lähtökohtaisesti toisiinsa ennakkoluuloisesti. Haavion mukaan hän itse oli kummeksinut aluksi evankelisten käsityksiä omasta uskonsuuntauksestaan, herännäisyydestä. Evankeliset pitivät herännäisyyttä lakiuskontona. Hänelle taas herännäisyys merkitsi Jumalan kautta saatavaa armoa ja turvaa. Evankelisia hän piti vaativina, omahyväisinä uskossaan ja älyllisesti epärehellisinä.

Eräissä aamuyöhön kestäneissä keskusteluissa evankelisia edustavan pastori **Sakari Toivion** kanssa molemmat kuitenkin huomasivat, että heidän molempien uskonoppi oli sama. Opin painotukset ehkä vain vähän erosivat toisistaan. Toivion ajattelussa korostui enemmän pitäminen, eli miten pitäisi toimia ja ajatella. Haavion ajattelussa taas vastaavasti etusijaista oli luottamus. Molemmat asiat sinänsä kuuluivat uskonoppiin ja uskonnolliseen elämään. Tämä kokemus sai hänet ajattelemaan, että ehkä uskontojen synnyttämät kiistat ihmisten välillä johtuvatkin usein siitä, että keskusteluisa käytetään sanoja, joiden merkitystä ei ole loppuun saakka pohdittu.

Sillanrakentaja vasemmalle ja oikealle

Haavio loi yhteyksiä työväestöön, työpaikkojen pääluottamusmiehiin ja elinkeinoelämän johtoon. He toivat voimakkaan panoksen seurakunnan luottamuselimien kautta. Haavio sai työväestön edustajista hyvän kokemuksen. Asioita ei politisoitu. Keskusteluja käytiin seurakunnan parasta ajattelun. Näin saatiin viestitettyä hyvää sanomaa uusiin piireihin, tukikohtia työmaille ja tehtaisiin.

Kerran Maarian seurakunnan kirkkoneuvostossa 1950-luvun alussa puolet neljästätoista maallikkojäsenistä edusti työväestöä ja seurakunnan vasemmistoenemmistöä. Sitten pidettiin kirkolliset vaalit. Puolet kirkkoneuvostosta oli erovuorossa. Yhtä lukuun ottamatta vasemmiston edustajat jäivät valitsematta. Tämä oli

Haaviolle iso pettymys. Häneltä kuitenkin kysyttiin, että eikö kirkkoherra olekin nyt tyytyväinen, kun saatiin ”jumalattomat” pois kirkkoneuvostosta.

Haavion skaala oli laaja. Se ulottui elinkeinoelämän ja virkamieskunnan johdon kanssa Rotarykokouksissa seurustelemisesta avantouintiin. Hän piti useana vuonna jouluhartaustilaisuuksia niin Rotareissa kuin Kauppahallissa.

Kirkon teollisuussihteeriin pastori **Toivo Palo** oli tärkeä yhteistyökumppani yhteysien rakentamisessa työpaikoille. He pitivät yhdessä tilaisuuksia, jossa oli mukana ammattiyhdistysväkeä ja seurakunnan työntekijöitä.

Aviokriiseistä perhe-neuvonnan syntyyn

Avioliiton ongelmia ja avioeroasioita käsittelemään oli jo vuonna 1944 perustettu Tampereelle pappien johtamia avioliittotoimistoja. Seuraavan vuonna niitä perustettiin Helsingissä ja Lahdessa. Asia oli esillä 1948 kirkolliskokouksessa. Komiteamietinnössään vuodelta 1952 kehoitettiin suurimpien kaupunkien seurakuntia perustamaan erityisiä avioliittokeskuksia.

Turussa keskusten perustamista myös vastustettiin. Katsottiin, että olemassa olevat järjestelmät riittävät hyvin. Kiivaimmat vastustajat väittivät, ettei muutostarvetta ollut. Raastuvan oikeudessa sellaiset asiat selvitetään. Turun kirkkovaltuusto asetti kuitenkin toimikunnan selvittämään asiaa. Haaviosta tuli toimikunnan puheenjohtaja.

Asia eteni monipolvisesti. Helmikuussa 1953 järjestettiin esimerkiksi valistuspäivät nimellä Avioliitto valokeilassa. Ohjelma oli monipuolista ja monessa paikassa. Tilaisuuksia oli yhteensä viisi. Asian edistämiseksi esitettiin myös amatöörivoimin näytelmä nimeltä *Silakkalaatikko*. Kun toimikunnan ehdotuksen mukainen perheasiain neuvottelukeskus perustettiin 1954, Haavio valittiin keskuksen johtokuntaan.

Eronneiden kirkollinen vihkiminen oli Haaviolle ongelmallisempi asia. Muistelmisaan hän kertoo kiivailleensa kirkolliskokouksissa eronneiden uusien avioliittojen kirkollista vihkimistä vastaan. Kokemukset ihmisten kohtaamisesta Maarian seurakunnassa vaikuttivat hänen kuitenkin niin, että hänen oli pakko hyväksyä tämäkin menettely.

Partiotoiminta käynnistyy

Haaviolle partiotoiminta oli jo lapsuudesta asti tuttua. Hän vaikuttikin siihen, että Maariaan perustettiin partiolippukunnat *Koroisten ritarit* ja *Maarian kämmekät* 1950-luvun alussa.

Lippukunnat saivat tilan Raunistulan seurakuntatalon yläkerrasta. Partiopojat kutsuivat Jaakko Haaviota Koroisten kaupungin piispaksi. Haavio kirjoitti Koroisten ritareilla oman kunniamarssinkin, jonka kaksi ensimmäistä säettä kuuluvat: *Siellä, missä muinais-Suomen muistot hukkuvat. siellä, missä turpeen alla piispat nukkuvat, seisoi kerran Koroisissa linna muhkea, suojamuuri korkea ja torni uhkea.*

Siellä rautahaarniskassaan kulki kuutamoon uljas nuori ritari. Myös ritari mä oon: kirkas usko kilpenäni, kintainani työ, Sanan miekan kantimena rukouksen vyö.

Tervetuloa, taiteilijat!

Tuomiorovasti **Osmo Alajan**, kristillisen opiston rehtorin **Olavi Kareksen** ja Jaakko Haavion keskusteluisa oli noussut 1950-luvun lopulla esiin kysymys siitä, miten olisi mahdollista rakentaa paikallisella tasolla yhteyksiä kirkollisen maailman ja taiteen maailman välillä. Heitä yhdisti toisiinsa herännäisyyden lisäksi se, että he olivat kiinnostuneita taiteesta.

Kolmikko kutsui taiteilijoita ja taiteen ystäviä seurakunnan tiloihin yhteiseen illanviettoon helmikuussa 1959. Koska he olivat epävarmoja sen suhteen, suostuisiko mikään Turun seurakunnista olemaan kutsujana, he päättivät toteuttaa kutsun omissa nimissään.

Tilaisuuteen kutsuttiin monen taiteen alan edustajia. Silloinen Turun taiteilijaseura edusti niin teatteria, kirjallisuutta, lausuntaa kuin kuvataidettakin, mutta ei muusikoja. Alajaostoon kuului niin ammattilaisia kuin harrastajiakin. Myöhemmin nämä erkanivat omiksi yhdistyksiksi.

Haaviolla oli ollut säännönmukaisia yhteyksiä Turun taiteilijaseuran kirjalliseen ryhmään ja kuvataiteilijoihin. Kirjallisen ryhmän monissa keskusteluissa Haavio huomasi, että ”minkä tahansa taiteen harjoittajan elämä on tuskan raastamaa elämää.” Kuvatai-

Jaakko Haavio rakensi Yläneelle Pyhäjärven rannalle kesäkodin, joka sai nimen Simpukka. Paikasta tuli koko perheelle pieni kesäparatiisi. Kuvassa kävelykeppiin nojaava Jaakko Haavio nauttii juhannuskokosta lastenlasten kanssa vuonna 1979.

teilijoiden ryhmän joulujuhlassa Haavio piti vuosittain jouluhartaustilaisuudet.

Kirjallisesta ryhmästä muodostui 1959 Turun kirjailijat ry. Haavio toimi yhdistyksessä alusta lähtien. Puheenjohtajana hän oli useamman vuoden Olavi Kareksen jälkeen vuodesta 1970. Yhdistyksen nimi oli tuolloin *Lounais-Suomen Kirjailijat ry*. Yhdistys järjesti suurtaapahtuman, *Turun kirjallisuuspäivät*, vuonna 1960. Turun Konserttitalon sali oli silloin täynnä Suomen eturivin kirjailijoita ja kirjallisuuden edustajia ja alan harrastajia.

Naispappeusasian edelläkävijä

Jaakko Haavio oli edelläkävijä naispappeusasiassa. Seurustellessaan tulevan vaimonsa **Kaisa Weckströmin** kanssa hän vielä suhtautui kielteisesti naisen opiskeleluunkin. Kun Kaisa kysyi kirjeessään 22.1.1924: ”Mitäpä sanoisit, jos minäkin rupeaisin opiskelemaan?”, Jaakko vastasi heti seuraavana päivänä omassa kirjeessään:

”– – Mitäs siihen minulla on sanomista. – – Mutta etkö tosiaan tunne minun rutivanhoillista ajatustapaani ja käsityskantaani naisten opiskelusta? – Jokainen tietysti saa pitää omat mielipiteensä. Mutta jos Sua huvittaa kuulla minun sisin ajatukseni tässä asiassa, niin kuuntele: Naiset ovat luonnostaan taideteoksia

(sana ”taideteos” ymmärrettävä oikein: sekä kuvanveistäjän että psykologian kannalta!), joita ei saa turmella millään teennäisyyksillä.”

Haavio ilmeisesti huomasi, hänen käsityksensä naisesta taideteoksena oli yksipuolinen. Hän kannusti tyttärtään **Annikkaa** opiskelemaan. Haaviosta tuli naispappeuden edistäjä. Naispappeusasia oli

kirkolliskokouksessa esillä ensi kerran 1948. Sen jälkeen se oli esityslistalle joka kokouksessa aina vuoteen 1968. Haavio oli viimeisen kerran edustajana vuoden 1971 ylimääräisessä kirkolliskokouksessa. Siinä naispappeus ei ollut esillä, mutta sen jälkeen se kyllä oli.

Haavio edisti naispappeusasiaa niin puheissaan kuin kirjoituksissaankin. Tutustu-

”Ei Jaakko ilman Kaisaa” muodostui Haavioiden ystäväpiirin sanonnaksi. Kaisa ja Jaakko Haavio olivat ikirakastavaisia. 40-vuotishääpäivää vietettiin pappilassa 30.12.1967.

mismatkallaan Ranskaan ja sen protestanttisten kirkkojen edustajiin vuonna 1956 hän sai kuulla, että maassa oli silloin jo 13 naispappia. Hän tutustuikin yhteen naispappiin matkallaan.

Naispappeusasia sai suurta julkisuutta 1963, kun Maarian kirkossa saarnasi nainen, ruotsalainen pastori **Elisabeth Ljurle**. Hän oli yksi kolmesta ensimmäiseksi Ruotsissa virkaan vihitystä naispapistasta. Naisasialiitto Unioni oli pyytänyt Haaviolta lupaa saarnaan. Haavio suostui ilahtuen pyyntöön ja toivotti ruotsinmaalaisen kollegansa tervetulleeksi Maarian kirkkoon. Pyyntö oli ensin osoitettu Turun tuomio-kirkolle. Siellä pyyntö evättiin kuten myös eräissä muissa Turun kirkkoissa.

Tilaisuus keräsi kirkkoon paljon väkeä. Tunnelma oli harras. Naisasialiitto Union lahjoitti myöhemmin Maarian kirkkoon kastemaljan, jonka pohjaan on kaiverrettu sanat:

Maaliskuun 31. päivänä 1963 Maarian kirkossa vietetyssä juhlassa saarnasi ensimmäisen kerran papiksi vihitty nainen Elisabeth Ljurle. Tämän tapauksen muistoksi lahjoitti Naisasialiitto Unioni tämän tinamaljan Maarian kirkkoon.

Kun sitten myöhemmin Haavio esitteli Maarian kirkkoa Oulun piispalle **Pekka Tapaniselle**, tämä totesi kastemaljan ja sen tekstin nähtyään, että liittyyhän tämmöiseen vanhaan kirkkoon myös surullisia muistoja. Tähän Haavio lisäsi, että niin liittyy, kuten myös iloisia muistoja.

Rakennushankkeita riitti
Kasvava seurakunta tarvitsi jatkuvasti uusia tiloja. Uusia tiloja myös rakennettiin. Seurakunnan kirkkoherrana Jaakko Haavio oli merkit-

tävässä asemassa niiden rakentamisessa. Hän oli isänsä Yläneen kirkkoherran **Kaar-lo Haavion** tavoin hyvin kiinnostunut rakentamisesta.

Hänen aikanaan ja aloitteestaan rakennettiin muun muassa Raunistulan uusi seurakuntatalo. Taskulan seurakuntatalo vihittiin 1.2.1966 ja Suikkilan 15.3.1968.

Pallivahan kirkon rakentaminen tuotti Jaakko Haaviolle erityisen paljon iloa. Jaakko Haavio toimi rakennustoimikunnan puheenjohtajana. Arkkitehtinä oli **Pekka Pitkänen**. Suunnittelun aloituspäätös tehtiin 21.6.1966. Harjannostajaiset olivat joulukuun alussa 1967. Kirkko vihittiin 15.9.1968.

Maarian kirkon korjaussuunnitelma jäi kuitenkin toteutumatta Haavion aikana. Tämä jäi häntä vaivaamaan. Hän oli tehnyt siitä aloitteen jo 1950-luvulla. Toteutus kuitenkin viivästyi. Osin viivästystä johtui siitä, kirkkoneuvosto ei tukenut yksimielisesti hanketta. Hanke oli Haavios-ta niin merkittävä, että siihen tuli saada koko kirkkoneuvoston tuki. Sitten kun yksimielisyys saavutettiin, Museoviraston esittämät vaatimukset siirsivät hanketta.

Eläkkeelle
Haavio jäi eläkkeelle 65-vuotiaana. Hän piti ennen eläkkeelle lähtöään viimeisen saarnansa Maarian kirkossa 31.8.1969.

Kun Haaviolta kysyttiin, mitä hän ryhtyy eläkkeellä tekemään, hän vastasi: ”Istun viikon keinotuolissa.” Kun vielä udeltiin sitä, miten sen jälkeen tapahtuu, hän vastasi: ”Alan hiljaa keinua.”

Haavio piti seurakunnan johtamisesta, papin työstä ja yhteyksien rakentamisesta. Hän koki raskaaksi seurakun-

nassa ilmenevien ihmisten välisten, vaikeasti ratkaistavien ristiriitojen kanssa elämisen. Saattoi myös olla, että hän halusi saada lisää aikaa kirjallisille töilleen, perheelleen ja lastenlapsilleen. Eläke-aikaan riitti todella paljon muutakin työtä kuin keinotuolissa hiljaa keinuminen.

Haavio oli asunut Kaisarouvansa kanssa lähes 20 vuotta Maarian pappilassa. He muuttivat jo elokuussa 1969 eläkekotiinsa Kulmaan Maarian kirkon taakse Mauno Tavastinkatu 27:ään. Tontin he olivat ostaneen 1950-luvulla. Kahdentoista vuoden kuluttua elokuussa he muuttivat kerrostaloon Martin kaupunginosaan lähellä Aurajoen rantaa.

Jaakko Haavio jatkoi kirjallisia töitään. Muistelmia valmistui kaikkiaan kahdeksan nidettä, viimeinen postuumina. Hän jatkoi myös hartauskirjojen, virsien ja runojen kirjoittamista. Kirjoja ilmestyi vähintään kahden kirjan vuosivauhdilla. 1973 hän sai teologian kunniatohtorin arvon.

Haavio sairastui vakavasti käyden kuoleman portilla 70-vuotisjuhlien jälkeen 1974. Hän toipui ja jatkoi kirjoitustyötään saaden kirkon kirjallisuuspalkinnon 1976.

Haaviot kävivät herännäisseuroissa ja herättäjäjuhlilla. He tekivät paljon ulkomaan matkoja, nyt kun se oli eläkeaikana tullut mahdolliseksi. He matkustivat vuosina USA:ssa, Italiassa, Hollannissa, Virossa, Puolas-sa, Ranskassa, Espanjassa ja Marokossa.

Jaakko ja Kaisa
Jaakko ja Kaisa Haavio olivat ikerakastavaisia. He olivat luonteelta erilaisia täydentäen toisiaan. Jaakko oli ulospäin suuntautunut, optimistinen ja

leikkisä. Kaisa sitä vastoin oli sisäänpäin kääntyneempi, kotioloissa viihtyvä, pessimismiin ja alakuloon taipuva.

Heille syntyi kolme lasta: **Hemminki** (1929–2005), **Antti** (1931–1990 ja Annikka(1939–). Antti jatkoi isänsä uraa pappina, Hemminki toimi Turun kristillisen opiston vahtimestarin apulaisena ja kävi ruokailemassa opiston ruokalassa vielä eläkkeelläkin. Annikka on arkkitehti ja jatkaa isänsä uraa runoilijana ja kirjailijana. Hän viettää Simpukassa Yläneellä Pyhäjärven rannalla, samalla paikalla kuin vanhempansa aikanaan.

Annikan poika, **Jaakko Tapaninen**, kokosi kirjaksi Jaakon ja Kaisan laajan kirjeenvaihdon vuosilta 1923–1927. Kirja julkaistiin vuonna 1996 nimellä Taivaan laiturilla. Kirjassa on mukana 190 Jaakon ja Kaisan rakauskirjettä. Kaikkiaan kirjeitä oli siltä ajalta 588. Kirjan nimi viittaa Jaakko Haavion

runoon, jonka hän luki kulta-häissään Turun kristillisessä opistossa 31.12.1977. Runon viimeinen säe kuuluu:

Ja Jeesus, Herra, rakas Vapahtaja, hän meitä siunasi ja lausui: ”Maja on tänne valmistettu teille, lapset, yhdessä ollaksenne, harmaa-hapset.”

Runo unohtui opiston pöydälle. Se löydettiin, talletettiin ja luettiin uudelleen Kaisan hautajaisissa Maarian pappilassa 30.12.1993. Silloin oli kulunut tasan 66 vuotta Jaakon ja Kaisan vihkimisestä avioliittoon.

Jaakko Haavio kuoli 27.5.1984 ja Kaisa Haavio 15.12.1993.

Jaakko Haavion hautajaisissa pieni peipponen eksyi paikalla. Lintu lensi hätäantyneenä erään hautajaisvieraan hatulle istumaan. Haavion tytär Annikka suunnitteli haudalle mustasta graniitista hautakiven, joka on muistok-

si kirjan muotoinen. Kives-sä on pronssinen risti, jonka poikkitangolle kuvanveistäjä **Antti Louhiso** Paattisilta muovasi laulavan peipposen. Kuvanveistäjä kieltäytyi aluksi. Hänestä tuntui, ettei osaa tehdä peipposta. Sitten yksi peippoemo toi poikasensa hänen ikkunansa alle ja ruokki sitä siinä pitkään. Louhiso sai näin peipon mallin ja toteutti hankkeen.

Pronssinen, laulava peippo on nyt Jaakko ja Kaisa Haavio hautakiven tunnus Maarian kirkon hautausmaalla. Se tuo terveisiä Jaakko Haavion Suven maa -runokirjan runosta, joka loppuu:

Kun minun on vuoro mennä tähän nukkumaan, tule peipponen, laula! Lennä käki kukkumaan!

Teksti: Timo Leinonen
Kuvat: Tapanisten kuvakokoelma

Jaakko, Kaisa ja Hemminki Haavio lepäävät Maarian kirkkomaalla. Kirjan muotoisen muistokiven ristin poikkipuulla laulaa pronssinen peipponen.

JAAKKO HAAVIO SYMPOSIUM, Osa I

**Turun kristillisellä opistolla
12.3.2016, kello 12.00**

OHJELMA

- **Kirjailija, arkkitehti Annikka Haavio-Tapaninen** kertoo tyttären muistikuvin Jaakko Haaviosta ja hänen sisaruksistaan.
- **Kirjailija, toimitusjohtaja Jaakko Tapaninen** kertoo isovanhempiansa tarinan heidän keskinäisten kirjeittensä valossa.
- **Rovasti Lasse Urho** valottaa Jaakko Haavion toimintaa monialaisena vaikuttajana.

Väliaika, 45 min, kahvi ja piirakka, noin kello 14.00.

- **Kirjailija Harri Raitis** johdattaa Jaakko Haavion Turkuun ja Maariaan liittyvien runojen maailmaan.
- **Virsirunoilija Pekka Kivekäs** avaa Jaakko Haavion virsirunojen avaruutta.

Esitelmäosuus päättyy noin kello 16.00, jonka jälkeen on ruokailumahdollisuus.

Seurat Jaakko Haavion hengessä 17.00

Ystävät kertovat ja muistelevat **Tapani Rantalan** johdatttelemana Jaakko Haaviota. Veisataan hänen virsiään.

JAAKKO HAAVIO SYMPOSIUM, Osa II

Sydämen ilon maassa

Runoilta Maarian pappilan tallissa 8.5.2016 kello 17.00

Turun Lausuntakerho ry ja Niilo Rantala esittävät Jaakko Haavion ja hänen veljensä P. Mustapään runoja lausuen ja laulaen. Ohjaus Nina Erjossaari.

Tilaisuudet ovat maksuttomia. Runoillan ohjelma 5 euroa.

Järjestäjät:

KoroiSet-lehti, Turun kristillinen opisto, Maarian seurakunta, Turun Lausuntakerho ry, Lakipalvelu Leinonen

Tietoja Jaakko Haaviosta ks. www.koroinen.fi

140 vuotta maarialaista tiilenvalmistusta

V. Auer/ Turun museokeskus

Kärämäen tiilitehdas toimi Vähäjoen varressa 140 vuoden ajan. Talveksi tehdas hiljeni. Kuva on vuodelta 1912.

Turun kauppahalli, Mikaelinkirkko ja moni muu merkkirakennus saa kiittää olemassaolostaan maarialaista tiiliteollisuutta. Tehtaan rauniot, jotka harva tuntee, piilevät edelleen Vähäjoen laaksossa.

Maarian kirkon molemmin puolin, vain viidensadan metrin päässä toisistaan, on kaksi rakennusta, joilla ei luulisi olevan mitään tekemistä keskenään.

Maarian vanha, keltaiseksi rapattu pappila historiallisessa pihapiirissään kutsuu pysähtymään ajattomien arvojen ääreen ja virkistymään tuuheiden vaahteroiden katveessa.

Koroisten punatiilinen sähköasema voimajohtoineen kuvastaa tekniikan meluisaa voittokulkua ja sähköön perustuvan nykyajan kiireisyyttä.

Mikä rakennuksia yhdistää?

Rakennukset merkitsevät alkua ja loppua saman, merkittä-

vän teollisuuslaitoksen historiassa. Molempien tiilet on tehty Kärämäen tiilitehtaassa, vain vähän matkaa Vähäjoen vartta yläjuoksulle päin.

Maisema sadan vuoden takaa

Moni Maarian asukas on ulkoillut kevyen liikenteen väylää, joka johtaa Orikedolta Kärämäkeen Orionin lääketehtaan pohjoispuolelta. Harva on kuitenkaan poikennut radan puolta jokivarteen, jossa tiilitehtaan raunioita on edelleen näkyvissä.

Oheinen, erittäin harvinainen valokuva Kärämäen tiilitehtaasta on Turun museo-

keskuksen kokoelmissa. Se on otettu vuonna 1912, suunnilleen nykyisen kevyen liikenteen väylän luota Piipanojan talolle päin. Maisema on nykyään aivan heinien ja vesaikon valtaama eikä sitä helposti tunnista samaksi.

Kuvassa tehdas lepää talviteloillaan. Tuolloin raakatiilet kuivattiin ulkona katoksissa, ja jäätymisriskin vuoksi tämä voitiin tehdä vain kesäisin. Tehtaaseen otettiin joka kevät kymmenittäin työntekijöitä, miehiä, naisia ja lapsia, joita tuli koko Varsinais-Suomesta.

Kuvan keskimmäinen savupiippu kohoaa suuresta rengasmaisesta uunista. Etualan piippu lienee toisen tiiliuunin ja kauimmainen höyrykoneen piippu. Muut rakennukset ovat etupäässä tiilien kuivauslatoja. Valmiit tiilet kuljetettiin pääosin hevoskärryillä, joskus niitä lastattiin myös höyryveturin kiskomaan junaan.

Tehdas kuului Kärämäen eli Hiiden kartanon omistuksiin.

Työolot tehtaalla olivat karut. Suomi kuului vielä Venäjään. Työehdoista oli maassa vasta alettu neuvotella. Raskaat työpäivät saattoivat olla mielivaltaisen pitkiä, onnettomuuksia sattui paljon, ja tehtaan tuotot keskittyivät kartanon omistajille. Kuvan otosta viiden vuoden päästä Suomi itsenäistyi, ja sen jälkeen käytiin verinen sisällissota.

Tehtaan elinkaari

Kärämäen tiilitehtaan historia ulottui valokuvasta vielä yli sata vuotta kauemmas menneisyyteen. Se perustettiin Maarian pappilan rakentamista varten noin vuonna 1790.

Tehdas jatkoi sitten tiilen valmistusta sekä kartanon omiin tarpeisiin että yhä enemmän kaupalliseen myyntiin. Alussa se on ilmeisesti ollut pieni laitos, jossa hevoset kiersivät savensekoituspyttyä eli ranaa, ja tiilet lyötiin käsin.

Monien omistajien ja välivaiheiden kautta tehdas pysyi käynnissä 140 vuotta, päättäen toimintansa vasta noin vuoteen 1930. Se ehti tuottaa rakennustarpeita niin Ruotsin kuninkaiden, Venäjän tsaarien kuin itsenäisen Suomen presidenttienkin hallituskausina.

Seinätiilet arvorakennuksiin

Kärämäen tiilitehdas oli aikoinaan Turun seudun tehokkain. Sen tuotteita piilee edelleen kymmenien arvorakennusten seinien sisässä. Näihin kuuluvat muun muassa Turun kauppahalli, Turun vanha kaupunginkirjasto ja Kauppatorin länsinurkassa oleva Uuden Auran talo.

Mikaelinkirkon sisäosien rakennustiilet ovat myös peräisin Kärämäestä. Arkkitehti **Lars Sonck** oli viehennyt tietyn värisiin julki-

sivutiiliin, jotka hän vaati hankittavaksi Ruotsista.

Koroisten sähköasema 1920-luvun lopusta kuului Kärämäen tiilitehtaan viimeisiin työmaihin. Tuossa vaiheessa tehtaalla oli jo toimitusvaikeuksia.

Kuin kohtalon oikusta tehtaan elinkaari sulkeutui takaisin saman pellon laitamille niin, että Maarian pappila ja Koroisten sähkölaitos, 140 vuotta maarialaista teollisuushistoriaa, voidaan edelleen nähdä yhtä aikaa.

Tietoja tiilitehtaasta kaivataan

Tämän jutun kirjoittaja tutkii parhaillaan harrastuksestaan Kärämäen tiilitehtaan vaiheita. Työhön on saatu ystävällistä apua monilta alueen asukkailta sekä Turun museokeskukselta.

Hieman laajempi kirjoitus tehtaan vaiheista on suunnitteilla keväällä Kotikyläni Kärämäki -kirjan laajennettuun laitokseen, jota kärämäkeläinen **Pekka Pavén** parhaillaan valmisotelee. Varsinainen tutkimus tehtasta vie pitempään ja on tarkoitus julkaista aikanaan erikseen.

Monilla tämän lehden lukijoilla saattaa olla muistissaan tai kotiarkeistojensa kätkeissä tietoja, asiakirjoja tai valokuvia, jotka edistävivät käynnissä olevaa tutkimusta. Arvokkaita olisi-

vat esimerkiksi tehtaaseen liittyvät valokuvat, tiedot tehtaan työntekijöistä, satumuksista, rakennuksista laitteista tai niiden myöhemmistä raunioista, sekä tiedot rakennuksista, joita on tämän tehtaan tiilillä muurattu. Pieniäkin tietoja otetaan mielihyvin vastaan Koroiset-lehden toimituksen kautta.

Historiallinen tutustumiskohde

Kärämäen tiilitehtaan rauniot sopivat myös seudun historialliseksi käyntikohdeksi Vähäjoen varteen suuntautuvan ulkoiluretken varrella. Kevyen liikenteen sillalta kuljetaan radan puolta noin 250 metriä yläjuoksulle, ensimmäisen jyrkän joenmutkan tuntumaan. Maasto on hieman hankalakulkuista.

Paikalla näkyvät muun muassa tiilenpuristuskoneen kourumainen perustus sekä suuri kenttä, jossa on matalia betonipaaluja. Aikuisten on hyvä olla lasten retkeilyillä mukana, koska yksi korkea betonisokkeli on nykyään huterassa kunnossa.

Tehtaan paikka ansaitsisi arvonsa mukaisen kunnostuksen Vähäjoen varren liikuntakohteeksi ja nähtävyydeksi.

Jouni Issakainen
FT, biologi

Jouni Issakainen

Keltainen Maarian pappila liittyy Kärämäen tiilitehtaan syntyyn 1790-luvulla. Pappilan puiston takaa pilkottava, 1920-luvun lopulla valmistunut Koroisten sähköasema puolestaan kertoo tiilitehtaan viimeisistä urakoista.

Jouni Issakainen

Vähäjoen varressa on yhä betonijalkojen rivistöjä muistona Kärämäen historiallisesta tiilitehtaasta.

Koteja kivitaskuille

Ruissalon Kasvitieteellisen puutarhan lisäalueen rakennusvaiheessa noin 10 hehtaarin peltöalue oli työn alla monta kesää 1990-luvulla. Samanaikaisesti rakennettiin tierumpuja 50 sentin betoniputkista, jotta liiat vedet saatiin poistumaan kaivettuihin lampiin ja sitten pääojaa myöten mereen.

Tierumpujen ulkosivut ojaan päin tehtiin suurista luonnon kivistä, joiden väleihin jäi tietysti melkoisesti koloja, kun kasvillisuutta ei vielä ollut pientareilla.

Välttämättä ensimmäisenä kesänä rumpujen rakentamisen jälkeen nähtiin kivitaskujen tekävän pesiään kivien väliin.

Tiedän kivitaskun pesintätavat lapsuudestani 1950-luvulta Savosta.

Kylissä, jossa kaikki pelot olivat kiviaitojen ympäröimiä, pesi kivitaskuja joka peltolohkolla. Aina pesät olivat pitkällä kivien välissä, mistä kyläkissat ei niitä saaneet kynsiinsä, vaikka kovasti yrittivät. Me lapset kyllä tutkimme tilanteen, melko helposti, kivitaskuvanhempien hermostuessa, jos oleskelimme kiviaidalla pesän kohdalla.

Varsinkin kesantopelillä, jota harattiin rikkaruohottomaksi säännöllisesti kesäkuumalla, viihtyivät linnut erikoisen hyvin. Ne saivat tietysti kaikenlaista hyönteismuonaa kiviäytävän perällä odottaville näkäisille jälkeläisille.

Aika hyvä pesintäpaikka pienelle linnulle: Kivi-aita pysyy lämpimänä, jos on kylmiä öitä, lämmittäen vielä yölläkin hallaoiden sattuessa. Isot kivimurikat estävät monet pedot rosvoamasta pesää kesken pesintäkauden. Käkikään ei mahdu käytävän perälle loisimaan, vaikka näin niiden usein juhannuksen tienoilla kukkuvan kiviaidoilla.

Jos en väärin muista, tekevät samat kivitaskuemat vielä toisen pesueen samaan aitaan kesän aikana, vain eri kohtaan, sillä edullisia koloja oli kyllä mistä valita.

Ajaessani kerran Helsinkiin upouutta moottoritietä pitkin jouduin pysäyttämään auton kesken matkan sivutien haaraan.

Heti päätieltä käännyttyäni näin kivitaskun keräävän ajoradalta hyönteisiä, jotka olivat autoista kolhuja saaneita, joko kuolleita tai

muuten siipirikkoja. Lintu lensi moottoritien seinämästä esiin tulevan salaojitusrummun kiveristyksen koloista sisään. Se palasi kohta takaisin ja kerättyään nokan täydeltä ruokaa tieltä palasi kivien koloon ruokkimaan poikiaan.

Ajankohta oli juhannuksen jälkeen, ja tukirumpu oli tehty uusista pienikokoisista graniitin räjäytyksissä syntyvistä sirpalekivistä. Sirpalekivistä on helppo latoa tukimuuria paksujen putkien ympärille. Kivet eivät olleet mitenkään sammaloituneet. Jos on asutopula, niin on otettava, mitä tarjotaan.

Ruissalossakin pesii kivitasku vielä mutta ilmeisesti hyvin harvinaisena.

Mielestäni ei mikään estä rakentamista noin kymmenen metriä pitkiä tekomuurinpatkia ympäri kartanonmäkeä soveliaalle paikoille kivitaskuja varten. Tehdäkseen aluksi vaikka 3–4 muuria niin, että ne häviävät osaksi maastoon erilaisista kivistä, räjäytyskivistä ja pyöreistä luonnonkivistä savolaiseen malliin. Riittävän leveitä ja korkeita vain, että sopivat kivitaskuille.

Kartanon ympäristön

maastoon on helppo piilottaa matalia metrin levyisiä, 50–80 sentin korkuisia ja viisi metriä pitkiä tekokiviaitoja vain kivitaskujen pesintää varten. Kiviä löytyy jo alueelta ennestään ja Ruissalon metsistä sekä kaupungin rakennustyömailta loput. Kartanon mäki on ennestään kalliokettoa ja melko matalakasvuista pensaikkoo. Pieni lammaslaiduntaminen ei pahentaisi tilannetta, vaan tekisi mäestä vielä enemmän linnuille sopivan.

Kannattaisi ainakin kokeilla, sillä kustannukset eivät voi olla suuret kivimuurien rakentamiseen, jos ei sotketa liikaa byrokratiaa tekemisiin.

Arno Kasvi
Ruissalon Kasvitieteellisen puutarhan emeritus ylipuutarhuri

WP KATSASTUS **TERVETULOA 6 vuotta!**
Kotimaista yrittäjävetoista katsastusta Liedon Tuulissuolla!
KATSASTUSTARJOUS henkilö- ja pakettiautoille **39€**
+ mahd. päästötestit Bensa 15€, OBD 10€ ja diesel 25€
Tarjous voimassa joulukuun loppuun asti.

WP-Katsastus Oy
Tuulissuontie 34, Lieto • puh. (02) 436 4300
www.wp-katsastus.fi
Av. ma-pe klo 8-17

Tervetuloa apteekkiasioille
Tampereentien apteekkiin.

Palvelemme Tampereentien Prisman yhteydessä.

Meiltä **S-Etukortilla bonusta** vapaankaupan tuotteista.

Tie terveyteesi
APTEEKKI
Tampereentie

Palvelemme ark 9–20 ja la 9–17
Vanha Tampereentie 108, Turku • puh. 02 238 1457
www.apteekkitampereentie.fi

Innostu TKO?
– www.turunkristillinenopisto.fi –

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto

Web designer

Suntion ammattitutkinto

Kauppatieteet

Lääketieteelliseen suuntaavat opinnot

Oikeustiede

Psykologia ja kasvatustiede

Viittomakieli ja visuaalinen kommunikointi

Perusopetus ja 10-luokka

Maahanmuuttajien suomen kielen alkeisopinnot

Maahanmuuttajien suomen kielen jatko-opinnot

Turun kristillinen opisto | Lustokatu 7, 20380 Turku
puh. 040 710 4488 | info@tk-opisto.fi

Elämäsi kokoisia koteja

Nauti arjesta ilman turhia sitoumuksia. Valitse elämäsi näköinen ja kokoinen asumisoikeusasunto Vasolta ja toivota huoleton elämä tervetulleeksi!

vaso
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy

Rauhankatu 4, Turku • puh. (02) 2747 000 • www.vaso.fi

Teinipoika talvisodan todistajana

Talvisodan päättymisestä tulee kuluneeksi 75 vuotta maaliskuun 13. päivänä. Sodan veteraanijoukko pienenee, mutta sotatapahtumat ovat edelleen monien silloisten nuorten muistissa. Räntämäkeläinen Matti Lehtikunnas todisti 15-vuotiaana teinipoikana Varsinais-Suomen ensimmäisiä lentopommituksia.

Talvisota syttyi 30.11.1939. Menin sinä aamuna kouluun. Siellä kerrottiin, että Neuvostoliitto oli aloittanut sodan Suomea vastaan. Kaikkia kehoitettiin palaamaan kotiin.

Kouluni oli Turun klassillinen lyseo Linnankadun ja Eskelinkadun kulmassa. Kotini oli nykyisen Hämeenkadun varrella silloisessa osoitteessa Iso-Hämeenkatu 16 a. Kun tulin Rettigin palatsin kohdalle, näin että koko tukipakkatehtaan väki oli kadulla. Pujottelin itseni heidän ohitseen kohden Uudenmaankatua ja kotia.

Pommitus Virttaalla

Isäni oli määrätty korttelin väestönsuojeluryhmän johtajaksi ja suojelevalvojaksi. Tuli määräys siirtää alle 16- ja yli 60-vuotiaat, mikäli mahdollista, pois kaupunkialueelta.

Veljeni oli syntynyt 2.3.1923. Hän jäi ilmavalvontaan. Äidinäiti oli syntynyt 1868. Hänet haluttiin siirtää sukulaistaloon Virttaan Kylä-Heikkilään. Evakuointia varten myönnettiin henkilöautoihin polttoainetta. Koska tuttavien autossa oli tilaa,

määrättiin minut sekä vuosina 1927 ja 1929 syntyneet sisareni mukaan kyytiin.

Kylä-Heikkilän pojat olivat lähteneet sotaan. Ryhdyin heti aamusta alkaen ajamaan navetan takaa lantaa parireelillä pellolle. Siinä oli aluksi yli puoli kilometriä suoraa ajoa sarkojen päistettä ennen kuorman tyhjennyspaikkaa. Sodan kulusta ja pommituksista tiesimme tuskin mitään.

Eräänä kirkkaana talvipäivänä tuolla suoralla taipaleella saapui venäläinen pommikone ehkä runsaan 10 metrin korkeudella suoraan vastaan. Se oli täydellinen yllätys. En ehtinyt enkä ymmärtänyt tehdä mitään. Koneen keula oli pääasiassa lasiruutuja, pikatykin tai raskaan konekiväärin piippu retkotti minun suunastani vasemmalle. Kukaan ei onnekseni ollut ampujan paikalla. Kaksi miestä näkyi selvästi riitelevän keskenään.

Ennen kuin kone oli kohdallani, pommiluukut aukesivat ja sieltä lähti putoamaan neljä pommia. Aluksi ne putoivat lähellä koneen runkoa ja sitten suoraan ylitseni ulvoen. Oli hämmästyttävää, miten rauhallisena hevonen

jatkoivat matkaansa mitenkään reagoimatta tapahtumaan. Olin tottunut aivan toisenlaisiin hevosiin.

Pommit putoivat takanani suomaalla olevan hirsiladon eteen paksun lumihangon ja pehmeän suoturpeen läpi räjähtämättä.

Tämä tapahtui paljon ennen Turun ensimmäistä pommitusta 19. joulukuuta. Tätiäni toimi Turun ilmavalvonta keskuksessa. Hän kertoi vanhemmilleni, miten merkillistä oli, kun hänen äitinsä ja heidän lapsensa oli lähetetty nimenomaan pommituksia pakoon Virttaalle. Sitä seutua kuitenkin pommitettiin ennen Turkua!

Lentäjien hätävalhe

Syy tapahtumaan selvisi minulle sattumalta vasta muutama vuosi sitten eräässä veteraanitilaisuudessa, jossa kerroin näistä kokemuksistani.

Eräs alastarolainen veteraani muisti kuulleen radiosta aikoinaan, miten Moskovan Tiltu oli kertonut, että venäläiset pommikoneet olivat pommitaneet 3.12.1939 Virttaan lentokenttää samana päivänä kuin Tamperetta oli ensi kerran pommitettu. Venäläiset pommikoneet olivat palanneet sieltä tukikohtaansa Viroon Paldinskiin.

Lentäjät olivat ilmeisesti kertoneet palattuaan, että he olivat suorittaneet tehtävänsä saamiensa käskyjen mukaan pommittamalla Virttaan lentokenttää. Todellisuudessa he olivat hätäpäissään pudottaneet pommit Virttaan metsikköön.

Minulle tilanne oli silloin karmea. Kaksi miestä riiteli koneessa keskenään eikä aseessa oltu kiinni. Siellä oli varmaan kova kamppailu siitä, minne pommilasti pudotetaan.

Tieto oli selitys minullekin. En ollut mistään saanut selville sitä, mitä koneelle tapahtui sen jälkeen, kun pommit oli pudotettu. Luulin, että se olisi ammuttu alas jossakin Loimaan suunnassa, mutta en saanut mistään faktoja.

Tampereen ilmataistelu näkyi Vesilahdella

Vietimme joulun Virttaan Kylä-Heikkilässä. Isäni nimissä, mutta pankin omistuksessa 12 % korolla oli

Matti Lehtikunnas on vuonna 1924 syntynyt räntämäkeläinen diplomi-insinööri, joka toimi Turun sähkölaitoksen jakeluosaston johtajan vuodesta 1956. Eläkkeelle hän siirtyi virasta 1.1.1986. Hänen äitinsä Elli Lehtikunnaksen (os. Marjanen) veli oli suomalaisen ilmaisu- ja puhetaidon uranuurtajiin kuuluva Kaarlo Marjanen. Kaarlo Marjanen -symposium pidettiin Turun kristillisellä opistolla 2012.

Kolkki-niminen maatila Vesilahden pitäjän Viljulan kylässä. Siellä oli tilanhoitaja joutunut mukaan sotaan, ja heinät sekä oljet olivat loppumassa navetan vintiltä. Tilanhoitajan vaimo ja hänen nuori tyttärensä hoitivat karjaa. Sinne oli kiire mennä apuun.

Loimaalta minä ja molemmat siskoni matkustimme junalla Mattilan pysäkillä, joka oli kolmen kilometrin päässä Kolkin talosta. Päärakennus oli ollut kylmänä tyhjiällä. Sinne asetuimme asumaan noin 30 asteen pakkasilla. Venäläisillä pommikoneilla oli suora linja Viron Paldiskin lentotukikohdasta Kolkin tilan ylitse pommittamaan Tamperetta.

Suuret pommikoneelentueet lensivät lakikorkeudessaan kirkkaassa pakkasilmassa välttääkseen suomalaisia hävittäjiä, jotka kaikki eivät ilmeisesti edes päässeet tuohon korkeuteen. Nousimme navetan vintin ajosillan ylimpään päähän, josta näimme 30 kilometrin päässä meistä tapahtuvat Tampereen pommitukset savuineen ja ilmaisteluineen.

Sotavangin laukaus

Kaksi konetta lensi talomme ohi noin 50 metrin päässä maata hipoen ja ponnahtel-

len ylös vain sähkö- ja puhelinyhteyksien kohdalla vain parinkymmen metrin päässä toisistaan. Koneet lensivät Vesilahden puolella etelään. Heinälahden yllä toinen koneista kaarsi lukuisia osumia saaneena itään Viialan suuntaan ja sieltä edelleen vasemmalle Lempäälää kohden, jossa on pitkä järvenselkä pohjoiseen. Sinne kone teki pakkolaskeutumisen ja alkoi savuta.

Savu alkoi näkyä Kolkin talolle Mattilan pysäkin suunnasta. Sinne täytyi tietenkin lähteä uteliaana hiihtämään. Saavuttuani paikalle näin, että koneen keskiosa oli maassa avoimena palaen. Siellä räjähteli kuumuudesta panoksia. Koneen keula, perä ja siivet olivat ikään kuin erillään lumen päällä.

Palava keskiosa oli vajonnut alas. Tulosuunnassani makasi haavoittunut ja lähempänä konetta kuollut venäläinen. Siellä oli muutamia suojeluskuntalaisia ja jokunen lähikyläläinen. Kaksi suojeluskuntalaista alkoi nostaa haavoittunutta paarille. Haavoittuneen alla olevassa kädessä olikin taskuase, jonka toinen suojeluskuntalainen ehti heti siepata itselleen.

Lentäjän jalanjäljet näkyivät menevän rannalle kohden

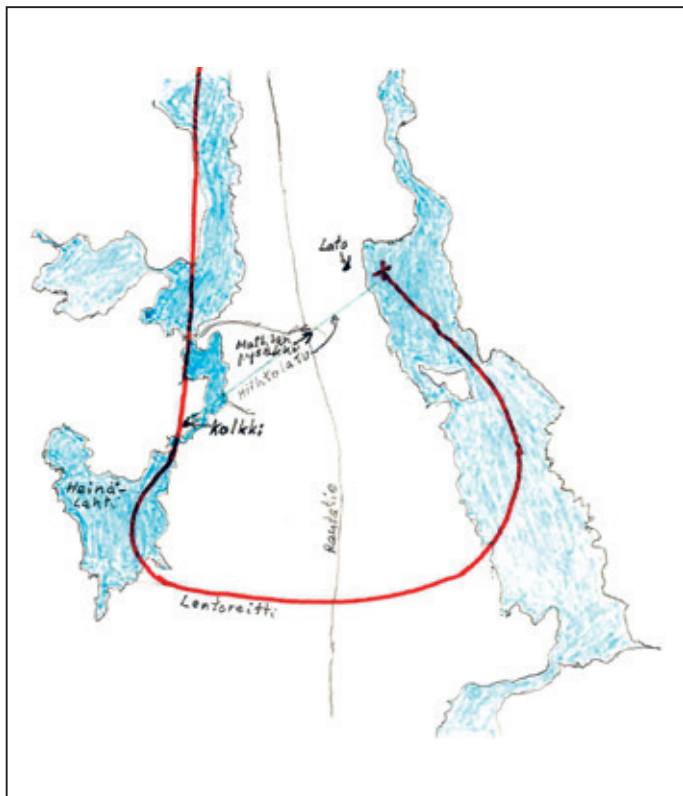
latoa. Onneksi tulosuuntani poikkesi noin 40 astetta lentäjän pakosuunnasta. Oli ollut helppo todeta, että paennut lentäjä oli ladossa. Hänet komennettiin sieltä ulos.

Tapahtumista kerrottiin seuraavaa: Kun mies ilmestyi ladon ovelle, takaa-ajajien johtaja antoi käskyn: "Olen Lempäälän suojeluskunnan päällikkö Tiili. Otan teidät sotavangiksi." Venäläinen vastasi: "Olen kapteeni W". Nimeä en enää muista. Venäläinen oli piilottanut aseensa selkäänsä taakse ja ampui sillä yllättäen Tiilin kuoliaaksi. Suojeluskuntalaisten kiväärin olivat jo valmiiksi suunnattu venäläiseen. Aseet laukesivat tapahtuneen jälkeen välittömästi.

Myöhemmin on käynyt ilmi, että kyseessä oli ilmaistelu, jossa hävittäjälentäjä **Olavi Ehrnrooth** ampui alas Lempäälässä Fokker D.21 koneellaan venäläisen pommikoneen 1DB-3.

Eräs muistiini jäänyt yksityiskohta oli, että alasammuttu lentokoneen kannuspyörän laakerissa luki Made in Sweden. Tämä pani hieman mietteliääksi.

Matti Lehtikunnas
Toim. Timo Leinonen

Vesilahden ilmataistelun tapahtumapaikka. Piirros: Matti Lehtikunnas.

katajamäki

Aulis Katajamäki on syntyperäinen halislainen ja asunut Halisissa 70 vuotta. Nykyään hän asuu Uittamolla.

"Palokalusto"

Entiseen aikaan kaikilla kiinteistöillä tuli olla varastotila, jonka ovesa oli "Palokalusto"-kilpi. Silloin ihmiset kyllä ymmärsivät, ettei kyse ollut tulen aikaan saamiseksi tarkoitettuista välineistä, vaan tulen sammuttamisesta oli kyse. Siis palon sammutusta varten oli oltava tietynlaisia välineitä.

Sankoruisku ja kaksi sankoa. Muistan, kuinka nuo viralliset palosangot olivat litteitä pohjaltaan, eivätkä suinkaan pyöreitä. Olisiko niin, että vettä sangosta kaadettaessa oli pohjasta parempi tarttua, tai mikä sen tarkoitus oli?

Kirves, rautakanki ja lapio, niin siinä se oli tuo pakollinen palokalusto. Muistan meillä olleen myös kynttilälyhdyn.

Koko kalusto oli punaiseksi maalattu. Siitä tiedettiin tavaroiden kuuluvan "Palokalustoon".

Vuosittain suoritettiin "palotarkastus", jossa tutkittiin kalusto ja talojen paloturvallisuus. Se oli tapahtuma, jota vähän jännitettiin.

Sanomalehdissä ilmoitettiin, milloin kullakin alueella suoritetaan palotarkastus. Palokaluston tuli silloin olla nähtävillä. Jos sattui niin, ettei talosta löytynyt kaikkia palokalustoon kuuluvia välineitä, niin lainattiin talosta, jossa tarkastajat olivat jo käyneet. Sankoruiskua ainakin kierrätettiin, koska se oli arvokkain ja siksi se myös joltakulta puuttui.

Sodan aikana piti ullakolla olla sammutushiekkaa. Muistan nuo pahviset kannettomat laatikot. Yhteen sellaiseen laatikkoon mahtui noin sangollinen hiekkaa. Kahdella sivulla oli aukot, joista voi laatikkoa kantaa. Ajatuksena

oli, että jos palopommi läpäisee vesikaton, niin tulipalon alun voi tukahduttaa ullakolla hiekalla. Laatikoissa luki "Sammutushiekkaa". (Liekö ollut ullakolla vierailevia kissoja varten, etteivät käyttäisi hiekkalaatikkaa omiin tarkoituksiinsa.)

Palotarkastuksessa kiinnitettiin huomiota savuhormien kuntoon: oliko hormeissa halkeamia, joista kipinät saataisivat sytyttää esimerkiksi ullakon. Monissa taloissa oli pystyuunit, niiden edessä oli oltava tietyn suuruinen suojapelti lattiaan naulattuna. Näin siltä varalta, jos palava kekäle sattuisi puutoamaan pesästä lattialle.

Ilmeisen tarpeellisia olivat nuo silloiset tarkastukset. Ihmiset vain suhtautuivat niihin hieman väheksyen. Kyllä me tiedetään ja osataan. Niin varmaankin.

Halisissa, jossa vartuin, ei noihin aikoihin sattunut tulipaloja. Tilanne olisikin ollut melkoinen, sillä puute sammutusvedestä oli tosiasia. Ei ollut vesijohtoja, oli vain muutama kaivo ja nekin vesimäärältään varsin vähäisiä. Lähempänä Aurajokea tietysti vettä olisi riittänyt.

Uskonkin, jos jonkun talo olisi joutunut tulipalon kohteeksi, sankoruisku ja olisi varmasti löytynyt siihen vesimäärään, mikä käytettävissä olisi ollut.

Ainoa suuri tulipalo oli maaliskuussa 1942 Halisten Vehnämyllyn palo. Silloin oli kyllä sammutusvettä lähellä. Myllyhän toimi Aurajoen vesivoimalla.

Aulis Katajamäki

terveydeksi!

Parempaa hoitoa

Uuden sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) järjestelmän luominen saattaa tuntua sekavalta prosessilta, ja moni on jo tuominut sen epäonnistumaan. Näin ei kuitenkaan kannataisi tehdä. Sote-prosessilla on tärkeitä ja laajalti hyväksytyjä tavoitteita. Nykyiseen järjestelmään verrattuna uudessa sotesa moni asia paranee.

Soten kustannukset ovat tällä hetkellä koko maassa eri arvioiden mukaan 22–24 miljardia euroa.

Kansainvälisesti arvioiden terveydenhuoltojärjestelmämme on kustannuksiltaan kohtuullinen, mutta epätasa-arvoinen. Työssä olevien palvelut ovat parempia kuin lasten ja eläkeläisten. Terveystieteiden palveluja joutuu jonottamaan.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä on kustannuksia luova porras. Rahoitus tulee monelta maksajalta, valtiolta, kunnilta, kansaneläkelaitokselta, työnantajalta ja varsin suuri osuus kansalaiselta itseltään. Tällöin helposti kustannukset vyörytetään jonkun toisen maksajan niskoille, eikä välitetä itse asiasta.

Kunnat vastaavat sosiaalipalveluista joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Tästä syystä palvelut ovat epätasalaatuisia. Vaikeimpien sosiaalihuollon tapausten osalta erikoisosaaminen puuttuu monilta alueilta kokonaan. Vaikka sosiaalihuollon toimenpiteet vaikuttavat merkittävästi erikoissairaanhoidon kustannuksiin, esimerkiksi lastensuojelu, yhteistyötä so- ja te-puolten välillä on tällä hetkellä liian vähän.

Oulussa pari vuotta sitten tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että 10 prosenttia sote-asiakkaista käyttää 76 prosenttia kustannuksista. Tunnistamalla nämä asiakkaat ennalta voidaan ainakin osassa tapauksista ennakolta estää kustannuksia aiheuttavien tilanteiden syntymistä. Esimerkiksi lastensuojelusta: Turun yliopiston lastenpsykiatrian tutkimus-

keskuksen Voimaperheet-ohjelmalla on tuettu lasten kehitystä perheissä ja näin tutkitusti estetty ongelmien syntymistä.

Toimintaa voidaan todellakin parantaa. Nykyinen sote ei ole juurikaan käyttänyt toiminnan suunnittelussa keräämiään mittavia tietoaaineistoja. Parhaiden käytänteiden käyttöön ottamiseksi ei ole kunnan järjestelmiä. Kehitystyössä ei ole riittävästi kuultu kentän toimijoita. Uuden teknologian tarjoamia palveluja ei ole otettu riittävän laajamittaisesti käyttöön jne.

Uudistuksessa ovat olennaisia yhden luukun periaate, joka löytää heti oikean hoitopaikan, sekä moniongelmaisten asiakkaiden moniammatillinen hoito. Paras hoito saadaan yksilöllisellä hoidon/hoivan räätälöinnillä, kun sitä toteuttaa osaava henkilöstö.

Terveystieteiden edistämistä ja sairauksien ennaltaehkäisyä ei voida erottaa sotesa ja oikeastaan mistään muustakaan toiminnasta. Terveys kaikissa politiikoissa on ollut Suomen tunnuslause, jota referoidaan maailmalla. Alkoholin saatavuuden parantaminen ja hinnan alentaminen näkyy väistämättä terveydessä.

Vasta nyt puhun säästöistä. Edellä mainituilla laajalla rintamalla toteutetuilla uudistuksilla on mahdollista saada asiakaslähtöisempiä ja tehokkaampia palveluja ja samalla säästää. Palvelujen tulee kuitenkin aidosti parantua kaikille, myös niille, jotka käyttävät palveluja harvoin. Vain näin uusi sote voi ansaita paikkansa.

Ongelmat eivät ole mitenkään ylivoimaisia ratkaistavaksi. Se kuitenkin edellyttää, että tavoitteemme ovat samansuuntaiset ja toimimme yhdessä niiden saavuttamiseksi.

Pentti Huovinen

Kirjoittaja on Rääntämässä asuva lääkäri ja tietokirjailija

Vuokra-asuntoja
KOTIKÄYTTÖÖN

Katso vapaat asunnot:
www.tvt.fi

TVT Asunnot Oy
Käsityöläiskatu 3, 20100 Turku
Avoinn: ma 10-17, ti-pe 10-16
Vuokraus, puh. (02) 262 4888

SE TUNNE,
KUN ASIAT
LOKSAHTAVAT
PAIKOILLEN...

-50%

UUSI AUTOVAKUUTUS

Keskity vakuutukseksi ja voit saada uutena Pohjolan etuasiakkaana uuden autovakuutuksen puoleen hintaan.

op.fi/auto

OP Turun Seutu

Pääsiäinen lähestyy

MESSUT JA HARTAUDET

- * Maarian kirkko, messu joka sunnuntai klo 10.
- * Pallivahan kirkko, viikkomessu sunnuntaisin klo 11 (ei 27.3.), Johannesmessu joka kuun viimeisenä sunnuntaina klo 17.
- * Hepokullan srk-koti, messu su 28.2. ja 24.4. klo 13.
- * Runosmäen srk-koti, messu su 17.4. klo 13.

PERHEKERHOT

- * Maarian pappilan tallissa ma (ei 21.3.) klo 9.30
- * Vauvakerho Maarian pappilan tallissa ma klo 13.30.
- * Hepokullan srk-talolla ti (ei 22.3.) klo 9.30.
- * Yli-Maarian srk-talolla to (ei 24.3.) klo 9.30.
- * Raunistulan srk-talolla to (ei 24.3.) klo 9.30.
- * Kotimäen srk-talolla pe (ei 25.3.) klo 9.30.

JUMPPAA KROPALLE JA KOPALLE

- * Muistijumppa Kotimäen srk-talolla joka toinen keskiviikko (parilliset viikot, ei 24.3.) klo 13.
- * Tuolijumppa Yli-Maarian srk-talolla joka toinen torstai (parittomat viikot) klo 11.30.

VARTTUNEELLE VÄELLE

- * Kultatupa Hepokullan srk-talolla 3.3., 31.3. ja 28.4. klo 13, Valtonen.
- * Vanhasta uutta -eläkeläisten keskusteluryhmä Hepokullan srk-talolla 29.2. klo 13, Valtonen.

- * Päiväpiiri Kotimäen srk-talolla joka toinen ke, (parittomat viikot) klo 13.
- * Seniorikerho Raunistulan srk-talolla joka toinen ti (parittomat viikot) klo 13.

RAAMATTUOPETUSTA

- * Raamattupiiri Halisten srk-talolla joka toinen ke (parittomat viikot) klo 18, Laurén.
- * Raamattupiiri Hepokullan srk-talolla 29.2. klo 18.
- * Raamattuluento Johanneksen evankeliumista Raunistulan srk-talolla 12.3. ja 16.4. klo 15, Kokkola.
- * Raamattuluento Raunistulan srk-talolla joka toinen ke (parittomat viikot) klo 18, Lehtinen.

MUSIIKKIA JA LAULUHETKIÄ

- * Hoitavia lauluja -lauluilta 3.3. ja 7.4. klo 18.30 Maarian pappilassa.
- * Sanan ja laulun iltapäivähetki 6.3. ja 10.4. klo 15 Hepokullan srk-talolla.
- * Johnny Cash gospels -kirkkokonsertti Pallivahan kirkolla 20.3. klo 18, Vuola

MUUTA OHJELMAA

- * Pienpiiri Raunistulan srk-talolla joka toinen ma (parilliset viikot) klo 13.
- * Naistenpiiri Kotimäen srk-talolla ma (ei 21.3 ja 28.3.) klo 13.

- * Pappi paikalla Raunistulan srk-talolla ke klo 13, Laurén.
- * Maahanmuuttajailta Halisten srk-kodilla, joka toinen to (parilliset viikot, ei 24.3.) klo 18, Lehtinen.
- * Mikael Agricolan päivä Maarian kirkolla 9.4. klo 15, Laurén, Vuola.
- * Luento lapsiperheen arjesta ja parisuhteesta Yli-Maarian srk-talolla 17.4. klo 16, perhepsykoterapeutti Riikka Koskela.

RUOANJAKO JA RUOKAILUT

- * Jesari-ruoanjako pe (ei 25.3.) klo 12.30, Jäkärlän ostoskeskus, Turun Nuorten Apu ry:n nuorisokahvila.
- * Haliskahvila-ruoanjako ti ja to klo 12, Kardinaalinkatu 3 A (kellarikerros).
- * Vellikello-ruoanjako to klo 10, Runosmäen nuorisotalo, Piiparinpolku 13.
- * Keskiviikkokeitto, 9.3. ja 20.4. klo 12, Runosmäen srk-koti. 1€ maksu / henk. lapset ilmaiseksi. Sisältää lämpimän keiton, juomat, leivät, kahvin ja jälkiruuan.

PÄÄSIÄISEN AJAN TAPAHTUMIA

- * Ristintie-hartaus ke 16.3. klo 18 Maarian kirkolla, Laurén, Niemi.
- * Palmusunnuntain ehtoollishartaus su 20.3. klo 14 Kotimäen srk-talolla, Loukiala, Haikka.

- * Ristintie-hartaus ti 22.3. klo 18 Maarian kirkolla, Rinne, Haikka.
- * Hiljaisen viikon ehtoollishartaus ke 23.3. klo 18 Yli-Maarian srk-talolla, Loukiala, Niemi.
- * Kiirastorstain iltamessu to 24.3. klo 18 Maarian kirkolla, Rinne, Laurén, Loukiala, Vuola.
- * Kiirastorstain iltamessu to 24.3. klo 18 Pallivahan kirkolla, Laaksonen, Sirén, Rajamäki, Niemi.
- * Pitkäperjantain sanajumalanpalvelus pe 25.3. klo 10 Maarian kirkolla, Laaksonen, Haikka.
- * Pääsiäisyön Taizémessu la 26.3. klo 22 Maarian kirkolla, Ruskeepää, Laaksonen, Three Conductors and The Choir.
- * 2. pääsiäispäivän messu ma 28.3. klo 10 Maarian kirkolla, Ruskeepää, Rinne, Haikka.

TOIMITILAT

- Maarian kirkko, Maunu Tavastin katu 2
- Pallivahan kirkko, Paltankatu 2
- Halisten srk-talo, Gregorius IX:n tie 8
- Hepokullan srk-talo, Varkkavuorenkatu 23
- Kotimäen srk-talo Arkeologinkatu 1, Jäkärlä
- Maarian pappila, Sorolaisenkatu 4
- Raunistulan srk-talo, Murtomaantie 12
- Yli-Maarian srk-talo, Mittumaarintie 73

Muutokset mahdollisia. Lisää seurakunnan toiminnasta löydät Kirkko ja me -lehestä sekä www.maarianseurakunta.fi.

Kevät tulee Kuralan Kylämäkeen

Hiihtolomatapahtuma 25.–28.2.

Museorakennukset avoinna to-pe klo 11–16. Työpajatoimintaa Kokeiluverstaalla la-su klo 12–16. Torstaina ja perjantaina Kuralassa reippaillaan ulkona ja seurataan maalaistalon arkiaskareita. Viikonloppuna otetaan varaslähtö kevääseen ja nikkaroidaan Kokeiluverstaalla linnunpönttöjä sekä kukkalaatikoita, materiaalimaksu 2€. Kahvila Omena ja Kanelissa voi piipahtaa nauttimassa kupillisen kuumaa juotavaa tai haukata pientä makeaa tai suolaista purtavaa.

Kuralan hiihtolomaan kuuluu myös avoin Taitotiistain työpaja 23.2. klo 13–17.30!

Laitetaan pääsiäistä 18.–20.3.

Pe 9–14, la-su 11–17. 1950-luvun maalaistalo valmistautuu pääsiäisen viettoon. Viikonloppuna Kokeiluverstaalla tutustutaan pääsiäismunien koristeluun perinteisellä vahatekniikalla. Materiaalimaksu 2€/muna.

Avoimet viikonloput

Kevätkaudella Kuralan Kylämäellä järjestetään avoimia viikonloppuja kerran kuussa la-su klo 12–16. Kokeiluverstaalla syvennytään kädentaitoihin eri materiaalien kautta ja Kahvila Omena ja Kanelissa voi piipahtaa nauttimassa kupillisen kuumaa juotavaa. Vapaa pääsy! Työpajoissa pieni materiaalimaksu 2-5€. 27.-28.2. Linnunpönttöjä ja kukkalaatikoita

19.-20.3. Kuralan pääsiäistapahtuma

23.-24.4. Pientä nikkarointia

28.-29.5. Muotokuvavalokuvausta

Kurssi: Puujakkara – käytännöllinen ja kaunis 5.–6.3.

La-su klo 10-16. Viikonloppuun puutyökurssilla rakennetaan joka kodin käyttöesine: persoonallinen pieni puujakkara arjen apulaiseksi. Ohjaaja: Lauri Heikkilä. Yli 10-vuotiaille nuorille ja aikuisille. Kurssimaksu 40 €/hlö (sis. materiaalit). Ilmoittaudu kursseille osoitteessa turku.fi/kuralankylamaki.

Tervetuloa Kylämäkeen, Jaanintie 45, 20540 Turku. Puh. 02 2620420.

MONIPUOLINEN LAATUVALIKOIMA

PIKKUHERKUISTA REILUIHIN RUOKA-ANNOKSIIN!

Aukioloajat: ma–pe 8–21, la 12–20, su 12–20

- VEIKKAUS
- OLUTTA MUKAAN JOKA PÄIVÄ
- MYÖS KALASTUSLUVAT MEILTÄ!

TERVETULOA!

GRILLI JA ELINTARVIKEKIOSKI
HALISTUPA
Emmauksenkatu 1, p. 02 253 9564

Lakipalvelu Leinonen

Puh 040 7425 061

LPL

TURUN SILMÄLASER

YLÄLUOMILEIKKAUS EROON VÄSYNEESTÄ ILMEESTÄ

län myötä luomien iho veltostuu, ilmeestä saattaa tulla väsynyt ja alakuloinen. Ongelma voidaan hoitaa leikkauksella, joka on potilaalle helppo, ja toipuminen on nopeaa.

Turun Silmälaseriä käytetään radiofrekvenssi-menettelyä. Sillä ihoviilto saadaan tehtyä hyvin tarkasti ja sen leikkaukskärrä hyödyttää verenvuotoa edetessään. Leikkaushaava on siisti jo pian leikkauksen jälkeen.

**Varaa aika maksuttomaan
ennakkoarvioon
020 734 9620**

facebook.com/turunsilmalaser

www.turunsilmalaser.fi

Rauhankatu 4

Puh 020 734 9620

Porkkanat puskevat maasta, omenapuu notkuu hedelmien painosta, kukkaset kukoistavat. Kesän aherrus tuottaa satoa. Nyt on puutarhurilla aikaa ottaa rennosti Arja Väkyn ja Marja Nurmen Puutarhassa.

Nukkekotiharrastus vie mukanaan

Mitä kaikkia aarteita onkaan meidän ympärillämme! On pullonkorkkeja, metallilankaa, pahvia, rimoja, langanpätkiä, kangastilkkuja, rikkoutuneita kyniä! Niistä taitavat kädet loihtivat mitä moninaisimpia uusia tavaroita nukkekotiin.

Hylätystä syntyy uutta! Jättemateriaaleista nikkaroidut, omellut ja maalatut, uutuuttaan hohtavat esineet sijoitetaan miinityrihuoneeseen tai taloon.

Sellaisia saivat vierailijat ihastella joulun aikaan Maarian pappilan leivintuvan nukke- ja nukkekotinäyttelyssä. Torimyyjän kukkapöydät pursuivat myytävää. Puutarhuri loikoili tuolissaan, olihan kasvimaata saatu kuntoon ja tontut vilahtelivat kasvihuoneessa. Tuhkimolle valmistui upea juhlapuku hiirien ja lin-

tujen ahkeroina. Taiteilija oli ripustanut teoksensa kotinsa seinille ja telineessä oli keskeneräinen työ.

Kellarin väkeä

Raunistulan nukkekotikerho kokoontuu Raunistulan seurakuntatalon alakerrassa. Jäseniä on Turusta, Naantalista, Raisiosta, Ruskolta, Merimaskusta ja Kaarinasta.

Kerholaiset kokoontuvat maanantaisin – osa ryhmästä myös tiistaisin tai keskiviikkoin.

Nukkekotiharrastus on tällä hetkellä hyvin suosittua. Kerhoja on perustettu ympäri Suomen.

Tekemällä oppii

– Täällä koetaan yhdessä tekemisen iloa ja saadaan ystäviä, kertoo kerhossa pitkään mukana ollut **Marja Nurmi**.

– Oma harrastus saa toisilta virikkeitä. Joskus teemme nukkekodin itselle ja joskus valmistamme yhteistä projektia. Kaikissa töissämme pyrimme autenttisuuteen ja totuudenmukaiseen lopputulokseen.

– Tämä on innostavaa työtä, Marja Nurmi vakuuttaa.

Se on helppo uskoa luomuksia katsellessa.

– Nukkekotiharrastukseen hurahtaneelle vaimolle mies olikin todennut: ”Onhan tuo halvempaa kuin oman kodin sisustaminen!”

– Netin kautta pystyy hankkimaan kalliitakin sisustustarvikkeita, mutta kerhosamme teemme suurimman osan nukkekotien sisustuksista itse, Marja Nurmi kertoo.

– Meillä on omat kädet ilonamme!

Nukkekodit esillä Turussa

Nukkekodit eivät jää Raunistulan kellaritiloihin pölytymään. Vuosittain niitä on esillä useissa näyttelyissä.

Varsinkin joulun aikaan nukkekoteja voi ihailla eri liikkeiden näyteikkunoissa tai näyttelytiloissa. Tämän vuoden Turun jouluikkunakilpailun voitti kerhon somistamat Elvina Cafen jouluikkunat.

Parhaillaan on Raunistulan nukkekotikerhon jäsenten Lumoava minimaailma -näyttely Aboa Vetus & Ars Nova museon Omatila-galleriassa. Omatila-galleriaan on vapaa pääsy. Näyttely on avoinna 6.3.2016 saakka. Museossa on esillä myös Nukkekoteja Lontoon Victoria & Albert Museum of Childhoodin kokoelmasta.

Teksti: Pertti Pussinen
Kuvat: Marja Nurmen kuva-kokoelma

Marja Nurmi (vas.), Arja Vätkky ja Virpi Repo ovat rakentaneet vuosien ajan hämmästyttäviä lilliputtihuoneita ja -maisemia. Virpin käsialaa olivat useimmat Maarian pappilan jouluisessa näyttelyssä nähdyt nuket.

Kuin suoraan oikeasta mummolasta (nykylapsille isoäidin mummolasta)! Raunistulan nukkekotikerhon keskiviikkoryhmä on kalustanut tarkoin perinteisen pirttikeittiön. Runkomateriaalina on pahvi. Mestarina Marja Nurmi.

Mukaan mahtuu

Raunistulan aktiiviseen nukkekotikerhoon otetaan uusia jäseniä. Tarkempia tietoja löytyy kerhon nettisivuilta <http://raunistulasta.blogspot.fi/>. Katso, ihmettele ja ihaile myös: manu.vuodatus.net.

Nukkekodin kautta pääsee nauttimaan 60–70 vuoden takaisesta olohuoneen tyylistä. Kukapa uskoisi, että runkomateriaalina on pahvi. Taiteilijana Raila Kurppa.